

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 30.1.2003
KOM(2003) 32 slutlig

2003/0021(CNS)
2003/0022(CNS)

Förslag till

RÅDETS DIREKTIV (Euratom)

om fastställande av grundläggande skyldigheter och allmänna principer för säkerhet vid kärntekniska anläggningar

Förslag till

RÅDETS DIREKTIV (Euratom)

om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall

(Framlagt av kommissionen)

MOTIVERING

Bakgrund

Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) innehåller i avdelning II bestämmelser som ger gemenskapen möjlighet att fastställa ramar för medlemsstaternas kärnkraftsutnyttjande. Det gäller särskilt i fråga om kärnämneskontroll (kapitel 7) och hälsoskydd (kapitel 3).

Enligt Euratomfördragets artikel 2 b skall gemenskapen *”uppställa enhetliga säkerhetsnormer för befolkningens och arbetstagarnas hälsoskydd samt övervaka tillämpningen av dessa normer.”* Kapitel 3 (”Hälsoskydd”) i fördraget innehåller bestämmelser om grundläggande normer för skydd mot joniserande strålning. Det kapitlet har tillämpats framför allt inom strålskyddsområdet. Hälsoskydd omfattar emellertid både strålskydd och kärnsäkerhet. Inom båda dessa områden har man i praktiken ett gemensamt mål – att skydda mot joniserande strålning.

Kommissionen har i över 25 år aktivt medverkat i processen med att harmonisera arbetsrutinerna inom kärnsäkerhetsområdet. Det har bl.a. skett inom ramen för rådets resolutioner av den 22 juli 1975¹ och den 18 juni 1992² som båda handlar om tekniska problem på kärnsäkerhetsområdet³. Trots dessa insatser för en harmonisering råder det stora skillnader mellan medlemsstaterna när det gäller åtgärder för att åstadkomma kärnsäkerhet.

Efter Tjernobylolyckan 1986 – den absolut allvarligaste som inträffat i kärnkraftsindustrins historia – och G7-ländernas toppmöte i München 1992 började EU att ägna uppmärksamhet åt säkerheten vid de kärntekniska anläggningarna i länderna i Central- och Östeuropa samt i de självständiga staterna i f.d. Sovjetunionen.

Nästa utvidgning, som omfattar de länder från Central- och Östeuropa som kommer att anslutas i den första etappen år 2004, saknar motstycke i gemenskapens historia. Dessa länders historia under 1900-talet, och den typ av ekonomisk utveckling som varit kännetecknande för dem, har gjort att särskilt en fråga, som inte behandlats särskilt mycket i samband med tidigare utvidgningar, har hamnat i fokus – nämligen kärnenergiområdet.

Det arbete som man bedriver inom gemenskapen för att göra så att de kärntekniska anläggningarna i kandidatländerna uppnår en hög säkerhetsnivå har gjort det möjligt att anlägga ett Europaomfattande perspektiv på frågan. Det angreppssättet – som egentligen tagits fram för kandidatländerna – har allmängiltig betydelse.

De tekniska normer som har utarbetats under ledning av Internationella atomenergikommissionen (IAEA) utgör ett viktigt bidrag till bättre kärnsäkerhet. Normerna grundas på enighet om de tekniska frågorna, men de är inte rättsligt bindande. För att sörja för att de får praktisk effekt genomförs gemenskapens förfaranden för antagande och anpassning

¹ EGT C 185, 14.8.1975, s. 1.

² EGT C 172, 18.6.1992, s. 2.

³ De franska begreppen ”sécurité nucléaire” och ”sûreté nucléaire” motsvarar de engelska begreppen ”nuclear security” respektive ”nuclear safety”. I begreppet ”sécurité nucléaire”/”nuclear security” räknas även anläggningarnas fysiska skydd in, och den svenska termen ”kärnsäkerhet” används då med denna speciella betydelse som avses i de ovannämnda dokumenten. I det föreliggande förslaget till direktiv används säkerhetsbegreppet dock mer generellt, och därför används genomgående den svenska termen ”kärnsäkerhet” i dess mer allmänna betydelse.

av åtgärder i allmänhet på kortare tid än vad mellanstatligt beslutsfattande tar. Det här är för övrigt en typ av problem som Europeiska gemenskapen redan har stött på inom sjöfarten och luftfarten.

Skyddet mot joniserande strålning är en uppgift som sträcker sig längre fram i tiden än drifttiden för en kärnteknisk anläggning. En stängning av en kärnteknisk anläggning innebär i praktiken att ett nytt skede inleds. Under detta skede skall man avveckla de strålskyddsrestriktioner som tillämpats så länge anläggningen varit i drift. Under drifttiden är strålskyddsrestriktionerna nödvändiga på grund av de stora mängder av radioaktivt material som finns vid anläggningen – i byggnadselement, utrustning, driftsavfall och använt kärnbränsle.

Detta material måste avlägsnas och bearbetas på ett sätt som överensstämmer med dess fysikaliska egenskaper och radioaktivitet och som uppfyller gällande säkerhetsnormer. Alla åtgärder som ingår i avvecklingen av en anläggning ger upphov till stora mängder avfall. Det är det slutliga omhändertagandet av det radioaktiva avfallet som svarar för den största delen av kostnaden för avvecklingen.

Det krävs stora ekonomiska resurser för avveckling av kärntekniska anläggningar. För att eliminera alla risker för människors hälsa och för miljön måste man på gemenskapsplanet garantera att det finns tillräckligt med pengar, så att avvecklingen kan genomföras under iakttagande av säkerhetsnormerna. För det ändamålet bör särskilda bestämmelser om inrättande av avvecklingsfonder införas. Innehavarna av de kärntekniska anläggningarna skall avsätta medel till dessa fonder så länge anläggningarna är i drift. Genom dessa bestämmelser skall man sörja för att det finns tillräckligt med pengar när anläggningarna skall avvecklas.

Med hänsyn till ovanstående konstateranden måste kärnsäkerheten betraktas i ett gemenskapsperspektiv. Det är bara genom en gemensam insats man kan garantera att det upprätthålls en hög säkerhet vid de kärntekniska anläggningarna – från konstruktion till slutförd avveckling – i en utvidgad union. En sådan gemensam insats har stöd i bestämmelserna i avdelning II, kapitel 3, i Euratomfördraget. Insatsen skulle komplettera de grundläggande normer som anges i artikel 30.

I. Behovet av ett EU-omfattande system för kärnsäkerheten i den utvidgade Europeiska unionen

Ett EU-omfattande system för säkerheten vid kärntekniska anläggningar bör – i likhet med de nuvarande nationella systemen – bestå av två huvuddelar: 1) en uppsättning normer och 2) ett system för kontroll av att normerna följs.

1. Gemensamma normer

Ett införande av ett EU-omfattande system för säkerheten vid kärntekniska anläggningar innebär inte med nödvändighet att man måste fastställa detaljerade tekniska säkerhetsnormer. Systemet får heller inte bli en kopia av något som redan finns bland medlemsstaterna.

a) Nuvarande normer

Det finns en uppsättning av principer som kan bilda grundvalen för ett rättsligt bindande, EU-omfattande system. Dessa principer skulle kunna ingå i ett direktiv som skulle utfärdas av rådet och som i huvudsak skulle bygga på innehållet i konventionen om kärnsäkerhet som ingåtts under IAEA:s överinseende. Konventionen innehåller inga detaljerade tekniska

föreskrifter utan är ett precist utformat rättsligt ramverk, som bildar grunden till ett system för kärnsäkerhet. Samtliga medlemsstater och alla kandidatländer utom Estland och Malta är parter i konventionen om kärnsäkerhet.

Det bör dock påpekas att konventionen bara omfattar kärnkraftverk. Med hänsyn till den europeiska kärnkraftsindustrins utveckling vore det önskvärt att införa ett system med större räckvidd som skulle omfatta alla kärntekniska anläggningar. En sådan utvidgning av tillämpningsområdet skulle emellertid komma att begränsas till anläggningar inom bränslecykeln och till forskningsanläggningar. Det anses inte nödvändigt att utvidga systemet till att omfatta mindre innehavare av radioaktivt material, som huvudsakligen i form av slutna strålkällor.

Genom att formellt fastställa dessa principer i en rättsakt från gemenskapen skulle man komplettera de grundläggande normer som anges i artikel 30 i Euratomfördraget så att säkerheten vid kärntekniska anläggningar täcks in. Sedan Euratomfördraget trädde i kraft har de grundläggande normerna reviderats genom en rad ändringsdirektiv. Det sista ändringsdirektivet är från den 13 maj 1996 (96/29/Euratom⁴). Men nu handlar det inte om att revidera det sistnämnda direktivet, där grundläggande normer fastställs, utan om att utarbeta ett nytt direktiv, som skall komplettera normerna.

EG-domstolen har bekräftat riktigheten av detta resonemang genom sin dom den 10 december 2002 i mål C-29/99. Domstolen säger att "... prövningen av gemenskapens behörighet inte [skall] göras utifrån någon konstlad åtskillnad mellan skydd för befolkningens hälsa och säkerhet i fråga om källor till joniserande strålning.⁵" Domstolen slår vidare fast att de berörda nationella tillsynsmyndigheternas har teknisk behörighet att utfärda tillstånd för uppförande och drift av kärntekniska anläggningar. Domstolen medger emellertid att denna tekniska behörighet inte hindrar gemenskapen från att lagstifta inom området. Domen i denna punkt är klart uttryckt och lyder så här: "Även om gemenskapen inte har någon behörighet enligt Euratomfördraget att ge tillstånd till uppförande eller drift av kärnenergianläggningar, är den enligt artiklarna 30–32 i detta fördrag behörig att till skydd för hälsan utfärda grundläggande normer för att inrätta ett system för godkännande som medlemsstaterna skall tillämpa. En sådan lagstiftningsåtgärd utgör nämligen en åtgärd som kompletterar de grundläggande normer som avses i artikel 30 i Euratomfördraget.⁶"

Begreppet "grundläggande norm" omfattar således skyddet av allmänhetens hälsa och – i ett tidigare led – därmed också säkerheten avseende källor till joniserande strålning.

Det är uppenbart att ett sådant gemenskapsgrepp på kärnsäkerheten på sikt inte kan begränsas till ett rent övertagande av de bestämmelser i konventionen om kärnsäkerhet som är tillämpliga i sammanhanget. Konventionens bestämmelser kan dock tjäna som en okontroversiell utgångspunkt, eftersom alla medlemsstater redan är skyldiga att införa dem. Dessa bestämmelser kan sedan kompletteras med andra inslag.

b) Normernas utveckling med tiden

Att fastställa gemensamma normer för säkerheten vid kärntekniska anläggningar innebär också att de måste revideras med tiden. Det måste ske enligt ett bestämt förfarande som beskrivs i artikel 32 i Euratomfördraget. Enligt artikel 31 skall kommissionen utarbeta

⁴ EGT C 159, 29.6.1996, s. 1.

⁵ Punkt 82 i domen.

⁶ Punkt 89 i domen.

grundläggande normer efter yttrande av en kommitté bestående av personer, som Vetenskapliga och tekniska kommittén skall utse bland vetenskapliga experter i medlemsstaterna, och efter yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. Efter samråd med Europaparlamentet antar sedan rådet med kvalificerad majoritet de grundläggande normer som kommissionen lagt fram förslag om.

I det praktiska arbetet med att utveckla de europeiska normerna kommer man att beakta resultaten av IAEA:s insatser inom kärnsäkerhetsområdet, där detta organ varit aktivt under många år. Man måste också särskilt beakta resultaten av det arbete Nuclear Regulators Working Group (NRWG – arbetsgrupp bestående av tillsynsmyndigheter på det kärntekniska området) bedriver, framför allt de gemensamma ståndpunkter som gruppen utarbetat. Samma sak gäller den verksamhet som Western European Nuclear Regulators (WENRA – sammanslutning av västeuropeiska tillsynsmyndigheter på det kärntekniska området) bedriver i fråga om harmonisering. Den metodik som kommissionen och rådet tagit fram för säkerhetsbedömningen av kärntekniska anläggningar i kandidatländerna kommer också att vara ett viktigt inslag att ta hänsyn till.

På det här området finns det redan viktiga nationella bestämmelser, och det vore därför bra om kommissionen kunde utnyttja sakkunskapen hos säkerhetsexperter så att de gemensamma normerna utvecklas på ett harmoniserat sätt. För det ändamålet skall kommissionen bistås av den kommitté som avses i artikel 31.

Gemenskapens system kommer att bygga på grundläggande skyldigheter och allmänna principer. Systemet kommer att innebära att det fastställs ett regelverk, där det ingår ett förfarande som gör att systemet kan utvecklas. En av de första uppgifter artikel 31-kommittén kommer att ta itu med är att – med de ovannämnda undersökningarna som underlag – gå igenom en samling praktiskt användbara normer som skall att tjäna som en gemensam referensram. Det är med dessa normer som grund som kontrollerna kommer att kunna genomföras i medlemsstaterna. För att varje form av olika behandling skall undvikas mellan å ena sidan de nuvarande medlemsstaterna och å andra sidan de tillträdande staterna, skall lagstiftningen vara i kraft vid tidpunkten för EU:s utvidgning, dvs. den 1 maj 2004. Det datumet markerar början för den praktiska tillämpningen av detta gemenskapssystem, som sedan kommer att utvecklas vidare.

De gemensamma normerna är ett inslag i en fortlöpande process. Syftet med dem är att sörja för att det upprätthålls en hög kärnsäkerhet inom EU. Därför måste systemet bygga på sakkunskapen hos de nationella tillsynsmyndigheterna. Meningen är att gemenskapens system skall tjäna som ett komplement till de nationella systemen.

c) Rapportering

På samma sätt som enligt konventionen om kärnsäkerhet och enligt uppföljningen av slutsatserna från Europeiska unionen möte i Laeken, skall medlemsstaterna överlämna rapporter om de åtgärder de vidtagit för att uppfylla sina förpliktelser samt om läget beträffande de anläggningar som står under deras kontroll. Rapporterna kommer att granskas av medlemsstaterna och kommissionen på så sätt att säkerhetsexperter granskar varandras arbete ("*peer review*").

2. Ett oberoende kontrollsystem

Det är av avgörande betydelse att inrätta ett oberoende kontrollsystem för att gemenskapens insatser för säkerheten vid kärntekniska anläggningar skall bli trovärdiga och verkningsfulla.

Kontrollsystemet bör i huvudsak bygga på sakkunskap hos de nationella tillsynsmyndigheterna. Syftet med gemenskapens kontroller är att bedöma hur tillsynsmyndigheterna utför sitt uppdrag. Det ingår inte i uppdraget att kontrollera säkerhetsförhållandena genom kontroller vid själva anläggningarna.

Medlemsstaterna kommer att åläggas att utse experter – med angivande av deras kompetensområden – som skall kunna anlitas av kommissionen för oberoende kontroller i medlemsstaterna. Det är givetvis kommissionen som ensam har befogenhet att besluta om kontroller och eventuella uppföljningsåtgärder. För att man skall kunna garantera att kontrollerna genomförs på ett oberoende sätt framstår det som önskvärt att experterna inte bör delta i kontroller i sina egna medlemsstater.

Med rapporterna från kontrollerna som underlag kommer kommissionen att kunna framföra påpekanden om åtgärder som är nödvändiga för att trygga säkerheten vid kärntekniska anläggningar. Kommissionen kommer dessutom att vara skyldig att vartannat år överlämna en rapport till rådet och Europaparlamentet om läget beträffande kärnsäkerheten inom EU.

Gemenskapens kontrollsystem kommer inte att fungera som någon ny, högre kontrollnivå för kärntekniska anläggningar. Systemet, som går ut på kontroller av kvalitativ karaktär, kommer att innebära att tillsynsmyndigheterna jämförs genom s.k. korskontroll. Den ger gemenskapen möjlighet att se till att säkerhetsnivån är densamma i alla medlemsstater. Med hjälp av ett sådant system kan man också införa en EU-märkning som skulle stärka allmänhetens förtroende för säkerheten vid kärntekniska anläggningar. Ett system av det här slaget, som aldrig prövats tidigare, har fördelen att tillsynsmyndigheternas kontroller organiseras inom en gemenskapsram. Det baseras på en kvalitetsgranskning som utförs av sakkunniga (*“peer review”*) och som omfattar både korskontrollen och granskningen av de rapporter som medlemsstaterna skall skicka in med jämna mellanrum. Gemenskapen har inte för avsikt att inträda som ersättare för medlemsstaternas tillsynsmyndigheter.

II. Tillräckliga ekonomiska resurser

För att man skall kunna hålla en hög säkerhet vid kärntekniska anläggningar – såväl under drifttiden som under avvecklingsskedet – krävs att man har tillgång till tillräckliga ekonomiska resurser.

Avveckling av en kärnteknisk anläggning är ett omfattande industriellt företag som kan ta många år, och det kan bli fråga om mycket stora utgifter. För att de skall kunna betalas måste det finnas ekonomiska resurser. Medlen måste avsättas av innehavaren till den kärntekniska anläggningen under dess drifttid. När det är dags för avveckling, är det nämligen av största vikt att den kan genomföras med upprätthållande av en hög säkerhet.

Det är också av största betydelse att undvika situationer, där avvecklingen av en kärnteknisk anläggning inte kan påbörjas som planerat, inte genomförs enligt tillämpliga rutiner eller avbryts mitt under genomförandet på grund av resursbrist.

En sådan situation skulle leda till att det blir kvar en stor mängd av radioaktiva ämnen, som inte skulle övervakas och omhändertas på ett godtagbart sätt. Det skulle få allvarliga följder för strålsäkerheten och innebära att ett av de grundläggande målen i Euratomfördraget inte var

uppfyllt. Som redan nämnts skall gemenskapen enligt Euratomfördragets artikel 2 nämligen ”uppställa enhetliga säkerhetsnormer för befolkningens och arbetstagarnas hälsoskydd samt övervaka tillämpningen av dessa normer.” Gemenskapen har för detta ändamål antagit grundläggande normer för strålskydd⁷. Således är kapitel 3 i Euratomfördraget den rättsliga grunden för en gemenskapsinsats på det här området.

För närvarande avsätter anläggningarnas innehavare medel antingen till egna reservfonder i bolaget eller till externa fonder utanför företaget, vilka inrättats i olika former för det aktuella ändamålet.

Även om man avsätter reserver så att en avveckling kan genomföras och så att radioaktivt avfall och använt kärnbränsle tas om hand, är den grundläggande uppgiften att se till att de ekonomiska resurserna finns tillgängliga på lång sikt, i storleksordningen flera decennier. Därför är inrättandet av avvecklingsfonder, som är självständiga i förhållande till innehavarna av anläggningarna och öronmärkta för deras avveckling, det bästa alternativet för att kunna genomföra avvecklingarna i överensstämmelse med alla erforderliga säkerhetsvillkor. För den händelse en sådan åtskillnad mellan innehavare och avvecklingsfonder inte är möjlig i exceptionella fall av välgrundade anledningar, skulle medlen kunna förvaltas av innehavarna, på villkor att tillgången till de av företagens medel som avsatts för att täcka avvecklingen är tryggad.

På basis av uppgifter, som medlemsstaterna skall skicka in vart tredje år, kommer kommissionen att med jämna mellanrum sammanställa rapporter om läget för fonderna. Vid behov kommer kommissionen att vidta åtgärder för att rätta till oegentligheter som skulle kunna äventyra genomförandet av avvecklingen eller leda till obalanser på elmarknaden.

Ett inrättande av externa, sunt förvaltade fonder innebär en garanti för att medlen finns tillgängliga på lång sikt, så att en hög kärnsäkerhet kan upprätthållas under hela avvecklingsförloppet.

Det har redan understrukits att det är nödvändigt att harmonisera metoderna för beräkning av framtida avvecklingskostnader. Man måste också införa övergångsbestämmelser att tillämpas vid behov så att företag, när de för över stora belopp till externa fonder, påverkas negativt i så liten utsträckning som möjligt.

Kommissionen föreslår en övergångsperiod på [tre år] efter ikraftträdandet av de nationella bestämmelser genom vilka medlemsstaterna genomför detta direktiv efter att det antagits av rådet.

Slutsatser

Inför den nära förestående utvidgningen, som saknar motstycke i EU:s historia och där frågorna om kärnsäkerhet spelar en central roll, är det dags för kommissionen att på ett tydligt sätt hävda sina befogenheter när det gäller säkerheten vid kärntekniska anläggningar och att anta rättsligt bindande regler.

Genom att i gemenskapens lagstiftning införa befintliga regler och principer kommer man att kunna uppnå en samstämmighet som gör genomförandet både snabbt och verkningsfullt. Möjligheten att i viss utsträckning kunna anlita experter från de nationella tillsynsmyndigheterna för att genomföra uppgifterna i samband med kontrollerna gör att man

⁷ KOM 96/29 (Euratom).

kommer att förfoga över en unik teknisk sakkunskap. Sammanlänkningen av de nationella systemen med gemenskapens system utgör en garanti för att man skall kunna upprätthålla en hög säkerhet vid de kärntekniska anläggningarna i en utvidgad union.

Det är också av största vikt att garantera att arbetsuppgifterna efter stängningen av en kärnteknisk anläggning sköts under iakttagande av strålskyddsnormerna och med öppen redovisning av användningen av de ekonomiska resurserna. För det ändamålet måste man inrätta ett ramverk där de nationella bestämmelserna skall ingå. Genom att fastlägga kriterier för bildandet och förvaltningen av fonder för avveckling av kärntekniska anläggningar kommer man att kunna garantera att kärnsäkerheten hålls på en hög nivå under hela avvecklingsskedet.

Med ovanstående motivering uppmanar kommissionen rådet att godkänna det bifogade förslaget till direktiv.

Förslag till

RÅDETS DIREKTIV (Euratom)

om fastställande av grundläggande skyldigheter och allmänna principer för säkerhet vid kärntekniska anläggningar

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR FATTAT DETTA BESLUT

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, särskilt artiklarna 31, 32 och 187 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag⁸, som – i enlighet med artikel 31 i fördraget – utarbetats efter yttrande från en grupp av personer som utsetts av Vetenskapliga och tekniska kommittén och som består av vetenskapliga experter från medlemsstaterna, och efter att ha inhämtat Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande⁹,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande¹⁰, och

av följande skäl:

- (1) Enligt artikel 2 b i fördraget skall gemenskapen uppställa enhetliga säkerhetsnormer för befolkningens och arbetstagarnas hälsoskydd samt övervaka tillämpningen av dessa normer.
- (2) I artikel 30 i fördraget sägs att det inom gemenskapen skall fastställas grundläggande normer för befolkningens och arbetstagarnas hälsoskydd mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning. Enligt artikel 32 skall de grundläggande normerna kompletteras enligt det förfarande som anges i artikel 31.
- (3) I artikel 187 i fördraget sägs att kommissionen inom de gränser och på de villkor som fastställts av rådet i enlighet med bestämmelserna i fördraget får inhämta den information och företa de kontroller som behövs för att fullgöra de uppgifter som anförtrots kommissionen enligt fördraget.
- (4) I rådets direktiv 96/29/Euratom¹¹ fastställs grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning.
- (5) Olyckan vid kärnkraftverket i Tjernobyl 1986 visade att gemenskapens vid den tidpunkten gällande grundläggande normer behövde kompletteras med bestämmelser som skulle tillämpas i de fall det förelåg risk för strålningsolyckor. Sålunda införde

⁸ EGT C [...], ..., s. ...

⁹ EGT C [...], ..., s. ...

¹⁰ EGT C [...], ..., s. ...

¹¹ EGT L 159, 29.6.1996, s. 1.

man med stöd av rådets beslut 87/600/Euratom¹² ett system för snabbt informationsutbyte vid sådana nödsituationer som kan medföra strålrisker. Vidare blev medlemsstaterna genom rådets direktiv 89/618/Euratom¹³ skyldiga att informera allmänheten vid strålningsolyckor.

- (6) Likaledes har de grundläggande normerna kompletterats med rådets direktiv 92/3/Euratom av den 3 februari 1992 om övervakning och kontroll av transport av radioaktivt avfall mellan medlemsstater samt till och från gemenskapen¹⁴, samt med rådets förordning (Euratom) nr 1493/93 av den 8 juni 1993 om transport av radioaktiva ämnen mellan medlemsstater¹⁵.
- (7) Även om man genom det system för strålskydd som bygger på de gällande grundläggande normerna åstadkommer ett gott hälsoskydd för allmänheten baserat på vetenskapens nuvarande kunskap om detta område, måste skyddet kompletteras genom en rigorös tillämpning av säkerhetsnormer, som syftar till att förebygga och övervaka riskerna för befolkningen att utsättas för strålning. För att man helt och hållet skall uppfylla målen för hälsoskydd enligt fördragets artikel 2 b är det särskilt för kärntekniska anläggningar av yttersta vikt att upprätthålla en hög säkerhet under alla skeden, från konstruktion till avveckling. Det uppnår man genom att upprätthålla ett verkningsfullt skydd mot strålrisker och genom att förebygga olyckor som kan medföra strålning.
- (8) Trots en viss grad av harmonisering råder det ännu idag stora skillnader mellan medlemsstaterna när det gäller åtgärder för att åstadkomma kärnsäkerhet. Dessa skillnader kommer att bli ännu större genom utvidgningen av Europeiska unionen. För närvarande innebär skillnaderna att gemenskapen saknar möjlighet att sörja för att hälsoskyddskraven i fördragets artikel 2 b alltid tillgodoses på bästa möjliga sätt. För att gemenskapen skall kunna sörja för att de "enhetliga säkerhetsnormer" som krävs enligt ovannämnda artikel verkligen tillämpas, bör de grundläggande strålskyddsnormerna kompletteras med gemensamma säkerhetsnormer i den utsträckning som visar sig vara nödvändig för att avvärja faror för befolkningens liv och hälsa.
- (9) Förutom under en kärnteknisk anläggnings drifttid kan riskerna med joniserande strålning förekomma i samband med avveckling av anläggningen. För att bemästra riskerna med deponering av radioaktivt avfall måste man sörja för en säker avveckling av kärntekniska anläggningar. Här ingår även långsiktig hantering av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle.
- (10) För att uppfylla de mål som gemenskapen satt upp för strålskyddet enligt ovan behöver man fastlägga grundläggande skyldigheter och allmänna principer för säkerhet vid kärntekniska anläggningar.
- (11) För avveckling av kärntekniska anläggningar, där även långsiktig hantering av radioaktivt avfall och av använt kärnbränsle ingår, krävs betydande ekonomiska resurser. För att eliminera alla risker för människors hälsa och för miljön måste man på gemenskapsplanet garantera att det finns tillräckligt med pengar, så att

¹² EGT L 371, 30.12.1987, s. 76. Svensk specialutgåva, område 15, volym 8, s. 33.

¹³ EGT L 357, 7.12.1989, s. 31. Svensk specialutgåva, område 15, volym 9, s. 137.

¹⁴ EGT L 35, 12.2.1992, s. 24. Svensk specialutgåva, område 15, volym 11, s. 10.

¹⁵ EGT L 148, 19.6.1993, s. 1. Svensk specialutgåva, område 12, volym 2, s. 160.

avvecklingen av kärntekniska anläggningar kan genomföras under iakttagande av säkerhetsnormerna. För det ändamålet bör särskilda bestämmelser om inrättande av avvecklingsfonder införas. Innehavare av kärntekniska anläggningar måste regelmässigt avsätta medel till dessa fonder så länge deras anläggningar är i drift. För att garantera att det finns tillgång till de medel som behövs för avveckling behöver man – utom i väl motiverade undantagsfall – bilda fonder med ställning som juridiska personer som är självständiga i förhållande till innehavarna av de kärntekniska anläggningarna.

- (12) Det föreliggande direktivet överensstämmer med tänkesättet i det system som inrättats genom konventionen om kärnsäkerhet, som trädde i kraft den 24 oktober 1996 och i vilken alla medlemsstater är parter. Genom kommissionens beslut 1999/819/Euratom¹⁶ anslöt sig Europeiska atomenergigemenskapen till konventionen den 31 januari 2000. Eftersom konventionen omfattar enbart kärnkraftverk, innebär det föreliggande direktivet att principerna i konventionen utsträcks till att omfatta alla kärntekniska anläggningar för vilka säkerhetsåtgärder är nödvändiga.
- (13) I samma syfte sägs i artikel 26 i Konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall¹⁷, som trädde i kraft den 18 juni 2001, att varje fördragsslutande part skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa säkerheten vid avveckling av en kärnteknisk anläggning. Vidare sägs att man genom sådana åtgärder skall trygga att kvalificerad personal och tillräckliga ekonomiska resurser finns till förfogande. Enligt konventionens artikel 22 ii skall varje fördragsslutande part vidta lämpliga åtgärder för att se till att det finns tillräckligt med ekonomiska resurser så att säkerheten kan tillgodoses vid anläggningar för hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall under drifttiden och avvecklingen.
- (14) För övervakningen av tillämpningen av de bestämmelser som fastställs genom detta direktiv måste kommissionen dels kontrollera hur tillsynsmyndigheterna utför sitt uppdrag, dels inrätta ett system för granskning av de rapporter som medlemsstaterna lämnar in i enlighet med detta direktiv.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1 *Syfte och tillämpningsområde*

1. I syfte att trygga skyddet av allmänhetens och arbetstagares hälsa mot farorna med joniserande strålning från kärntekniska anläggningar, fastställs genom detta direktiv de grundläggande skyldigheter och allmänna principer som ger gemenskapen möjlighet – genom att garantera en hög säkerhetsnivå vid kärntekniska anläggningar – att försäkra sig om att de grundläggande normerna enligt artikel 30 i Euratomfördraget tillämpas.
2. Direktivet omfattar samtliga kärntekniska anläggningar, även efter det att driften av dem upphört.

¹⁶ EGT L 318, 11.12.1999, s. 20.

¹⁷ EGT [...], ..., s. ...

Artikel 2

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

- 1) *kärnteknisk anläggning*: civil anläggning, med tillhörande markområde, byggnader och utrustning, där kärnämne – med den innebörd ordet har enligt artikel 197 i Euratomfördraget – framställs, bearbetas, används, hanteras, lagras eller slutförvaras, varvid omfattningen är sådan att hänsyn till säkerheten måste tas. Denna definition skall gälla fram till dess att strålskyddsrestriktionerna för anläggningen har upphävts.
- 2) *gemensamma säkerhetsnormer*: samtliga bestämmelser som bygger på de allmänna principer som är fastlagda i detta direktiv.
- 3) *tillsynsmyndighet*: behöriga organ (ett eller flera) som respektive medlemsstat utsett till att utfärda tillstånd och övervaka tillämpningen av bestämmelserna för val av anläggningsplats, konstruktion, uppförande, driftsättning, drift och avveckling av kärntekniska anläggningar.
- 4) *tillstånd*: godkännande som lämnas av tillsynsmyndighet till sökande och som innebär att den senare övertar ansvaret för val av anläggningsplats, konstruktion, uppförande, driftsättning, drift och avveckling av kärnteknisk anläggning.
- 5) *företag som ansvarar för kärntekniska anläggningar*: fysiska eller juridiska personer som driver kärntekniska anläggningar och som enligt nationell lagstiftning är juridiskt ansvariga för de arbetsrutiner som tillämpas vid anläggningarna.
- 6) *stängning av kärnteknisk anläggning*: innebär att en behörig myndighet har beslutat att en kärnteknisk anläggning inte längre får drivas.
- 7) *avveckling*: innefattar alla skeden som leder till att en kärnteknisk anläggning – slutförvar undantagna – inte längre omfattas av tillsynsmyndigheters kontroll. Bland skedena ingår dekontaminering och rivning.
- 8) *avvecklingsfond*: inrättning med ekonomiska resurser som är öronmärkta för att täcka kostnaderna för avveckling av kärntekniska anläggningar; hit hör även långsiktig hantering av radioaktivt avfall och av använt kärnbränsle under iakttagande av säkerhetsnormerna.
- 9) *använt kärnbränsle*: kärnbränsle som har bestrålats i en reaktorhård och avlägsnats därifrån permanent.
- 10) *konventionellt avfall från avveckling*: avfall som inte är radioaktivt och som uppstår under avveckling. Konventionellt avfall måste omhändertas i enlighet med gällande normer.
- 11) *radioaktivt avfall*: radioaktivt ämne som föreligger i gasform, vätskeform eller fast form, som inte längre avses att utnyttjas av medlemsstat – eller av fysisk eller juridisk person vars beslut därom godkänts av medlemsstaten – och som i sin egenskap av radioaktivt avfall omfattas av kontroll som utförs av en tillsynsmyndighet i enlighet med respektive medlemsstats lagar och andra författningar.
- 12) *radioaktivt avfall från avveckling*: radioaktivt avfall som uppstår under avveckling.

13) *arbetsrutiner*: mänsklig verksamhet som kan öka människors exponering för strålning från artificiella eller naturliga strålkällor i samband med handhavandet av naturliga radionuklider för deras radioaktiva, klyvbara eller fertila egenskapers skull; exponering i nödsituationer dock undantagen.

14) *upparbetning*: process eller arbetsmoment som syftar till att ur använt kärnbränsle återvinna radioaktiva isotoper för framtida användning.

15) *avvecklingsplan*: tidsschema för avveckling med början från stängning av anläggning.

Artikel 3

Tillsynsmyndigheternas oberoende ställning

Medlemsstaterna skall inrätta var sina tillsynsmyndigheter. I fråga om sin organisation, juridiska ställning och sina beslut skall tillsynsmyndigheterna vara självständiga i förhållande till alla andra organ och organisationer – offentliga såväl som privata – som har till uppgift att främja eller använda kärnkraft.

Artikel 4

Tillsynsmyndigheternas roll

Tillsynsmyndigheterna skall utföra övervakning av och utfärda föreskrifter för säkerheten vid kärntekniska anläggningar. De skall utfärda tillstånd och övervaka tillämpningen av bestämmelserna om val av anläggningsplats, konstruktion, uppförande, driftsättning, drift och avveckling av kärntekniska anläggningar.

Artikel 5

Säkerhet vid anläggningar

Medlemsstaterna skall vidta alla erforderliga åtgärder för att

- a) vid kärntekniska anläggningar inrätta och upprätthålla verkningsfulla skydd mot tänkbara strålrisker i syfte att skydda enskilda personer, samhället och miljön mot skadliga effekter av joniserande strålning från sådana anläggningar,
- b) förebygga olyckor med följder i form av strålning, och att mildra sådana följder i de fall de skulle uppstå,
- c) genomföra alla övriga tänkbara åtgärder för att garantera säkerheten vid kärntekniska anläggningar,
- d) sörja för en långsiktig hantering av alla ämnen – däribland radioaktivt avfall och använt kärnbränsle – som blivit kvar under avvecklingsskedet, varvid hanteringen skall ske i enlighet med de grundläggande normerna för skydd av befolkningen och arbetstagarna mot risker från joniserande strålning.

Artikel 6
Prioritering av säkerhet

1. Medlemsstaterna skall vidta alla erforderliga åtgärder för att sörja för att kärnsäkerheten ges erforderlig prioritet vid alla arbetsrutiner som har direkt samband med kärntekniska anläggningar.
2. I de praktiska åtgärderna för skydd av befolkningen i enlighet med artikel 44 i direktiv 96/29/Euratom skall beaktas alla aspekter som rör säkerheten vid kärntekniska anläggningar.

Artikel 7
Skyldigheter hos företag som ansvarar för kärntekniska anläggningar

1. Medlemsstaterna skall ålägga företag, som ansvarar för kärntekniska anläggningar, att driva dem i enlighet med de gemensamma säkerhetsnormer som är tillämpliga för respektive anläggning samt i enlighet med de föreskrifter som utfärdats av respektive tillsynsmyndighet och i överensstämmelse med de åtgärder som denna haft anledning att vidta.
2. Medlemsstaterna skall ålägga företag, som ansvarar för kärntekniska anläggningar, att upprätta kvalitetssäkringsprogram – vars innehåll och genomförande skall kontrolleras av respektive tillsynsmyndighet – och genomföra dem i syfte att säkerställa att de krav som ställs på all verksamhet av betydelse för kärnsäkerheten uppfylls under de kärntekniska anläggningarnas drifttid.
3. Medlemsstaterna skall vidta erforderliga åtgärder för att utse ansvariga för avveckling av kärntekniska anläggningar, däribland i de fall då de ursprungligen ansvariga inte längre är i stånd att fullgöra sina åtaganden.

Artikel 8
Inspektioner

Medlemsstaterna skall sörja för att kärntekniska anläggningar inspekteras med avseende på kärnsäkerhet av respektive tillsynsmyndighet – däribland under avvecklingar – och att de företag som ansvarar för de kärntekniska anläggningarna godtar detta.

Artikel 9
Ekonomiska resurser

1. Medlemsstaterna skall vidta erforderliga åtgärder så att det finns tillräckliga ekonomiska resurser för att tillgodose säkerheten vid kärntekniska anläggningar.
2. Medlemsstaterna skall sörja för att det finns tillräckliga ekonomiska resurser för att bekosta avveckling av alla kärntekniska anläggningar – varvid hänsyn skall tas till hur lång tid avvecklingen kan ta –, varvid resurserna skall finnas i form av avvecklingsfonder och vara tillgängliga vid planerade tidpunkter för avveckling. Fonderna skall uppfylla de minimikrav som är angivna i bilagan.
3. För kärntekniska anläggningar som inte har som huvudändamål att sälja varor eller tjänster – i synnerhet forskningsreaktorer – skall medlemsstaterna bestämma sätten att skaffa fram de ekonomiska resurser som behövs för avveckling.

Artikel 10 *Säkerhetsexperter*

1. Medlemsstaterna skall vidta erforderliga åtgärder så att det finns tillgång till kärnsäkerhetsexperter för all verksamhet som rör kärnsäkerhet.
2. Medlemsstaterna skall sörja för att erforderliga kursplaner utarbetas och att personalen fortlöpande har möjlighet till teoretisk och praktisk utbildning.

Artikel 11 *Incidenter under drift*

1. Medlemsstaterna skall ställa upp krav på att det upprättas rutiner, som skall godkännas av respektive tillsynsmyndighet och som är avsedda att användas vid incidenter och olyckor under drift, för att minska de tänkbara följderna för befolkningen och miljön som skulle kunna förorsakas av en nödsituation som medför risk för strålning och som har samband med driften av kärntekniska anläggningar.
2. Medlemsstaterna skall ställa upp krav på att företag, som ansvarar för kärntekniska anläggningar, snarast möjligt underrättar respektive tillsynsmyndighet om inträffade incidenter som har betydelse för säkerheten och om de åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med dem.

Artikel 12 *Övervakning av bestämmelsernas tillämpning*

1. I syfte att upprätthålla en hög kärnsäkerhet skall kommissionen låta inspektera tillsynsmyndigheterna. Medlemsstaterna skall sörja för att tillsynsmyndigheterna låter dessa inspektioner genomföras.
2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna en lista över experter – med angivande av kompetensområden – som kommissionen skall anlita för genomförandet av inspektionerna enligt punkt 1.
3. Innan experterna får genomföra inspektionen enligt punkt 1 skall de godkännas av tillsynsmyndigheterna i den medlemsstat där inspektionen skall genomföras. Experterna får inte anlitas för inspektioner i de medlemsstater de är medborgare i.
4. Före inspektionen skall kommissionen underrätta den berörda medlemsstaten och ange vad inspektionen omfattar, dess syfte, datum när den skall påbörjas och namnen på de godkända experterna.
5. Kommissionen skall överlämna inspektionsrapporterna till den berörda medlemsstaten, som – inom tre månader efter mottagandet av rapporten – skall meddela vilka åtgärder som vidtagits för att avhjälpa eventuella brister.
6. Kommissionen får efter inspektioner avge yttranden till medlemsstaterna och begära in ytterligare uppgifter för att klargöra hela eller delar av rapporternas innehåll.

Artikel 13

Rapportering

1. Varje medlemsstat skall årligen, från och med det datum som anges i artikel 15.1, överlämna en rapport till kommissionen om de åtgärder som medlemsstaten vidtagit för att fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv samt om säkerhetsläget vid de kärntekniska anläggningarna på medlemsstatens territorium. Kommissionen skall ordna möten med medlemsstaterna för genomgång av dessa rapporter.
2. Kommissionen skall vartannat år, från och med det datum som anges i artikel 15.1, överlämna en rapport, baserad på medlemsstaternas rapporter och inspektionsrapporterna, till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av detta direktiv och om läget beträffande kärnsäkerheten i gemenskapen.

Artikel 14

Strängare åtgärder

Medlemsstaterna får använda sig av strängare åtgärder än de som föreskrivs i detta direktiv. I sådana fall skall de underrätta kommissionen om åtgärdernas karaktär och om skälen till varför de vidtagits.

Artikel 15

Omsättande i nationell lagstiftning

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den ... [före den 1 maj 2004]. De skall genast underrätta kommissionen om detta.
2. När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.
3. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 16

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Artikel 17

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdad i Bryssel den [...]

På rådets vägnar
Ordförande
[...]

BILAGA

Följande minimikrav gäller för de avvecklingsfonder som nämns i artikel 9:

1. Fonderna skall byggas upp genom avsättning av medel från innehavarna av de kärntekniska anläggningarna. Det skall ske under anläggningarnas drifttid så att man vid tidpunkten för en stängning har tillräckligt med pengar för att kunna täcka alla avvecklingskostnader såsom de definieras i punkt 2.
2. Avsättningarna till en fond skall vara anpassade till anläggningens beräknade drifttid och i överensstämmelse med avvecklingsplanen så att medlen täcker kostnaderna för avveckling av anläggningen, säker och långsiktig hantering av det konventionella och radioaktiva avfallet från avvecklingen, säker och långsiktig hantering av det använda bränslet från kärnkraftverk samt kostnaderna för den hantering av avfall från upparbetningsanläggningar som inte redan täckts helt och hållet inom ramen för driftskostnaderna.
3. Fondernas likviditet skall svara mot tidsplanen för skyldigheterna i samband med avvecklingen och mot de kostnader som avses i punkt 2.
4. Fondernas medel skall vara avsedda att täcka – i överensstämmelse med avvecklingsplanen – uteslutande de kostnader som avses i punkt 2. De får inte användas för andra ändamål. Fonderna skall därför bildas med ställning som egna juridiska personer som är självständiga i förhållande till anläggningarnas innehavare. För den händelse en sådan åtskillnad mellan innehavare och avvecklingsfonder inte är möjlig i exceptionella fall av välgrundade anledningar, skulle medlen kunna förvaltas av innehavarna på villkor att tillgången är tryggad till de av företagets medel som avsatts för att täcka de kostnader som avses i punkt 2.
5. I det fall en kärnteknisk anläggning stängs innan de lagar, förordningar och föreskrifter som avses i detta direktiv trätt i kraft, eller inom en period på ... [*fastställs senare*] efter att de trätt i kraft, kan andra lösningar bli aktuella än de avvecklingsfonder som krävs enligt detta direktiv.
6. Medlemsstaterna skall fastställa de sätt som skall användas för överföringar av de medel för avveckling som avsatts hos anläggningarnas innehavare redan före ikraftträdandet av de åtgärder som vidtagits för genomförandet av detta direktiv. Överföringarna skall ske under minst tre år från det datum som anges i artikel 15.

FINANSIERINGSÖVERSIKT FÖR RÄTTSAKT

Politikområde(n): Energi och transport (06)

Verksamhet(er):

ÅTGÄRDENS BETECKNING: RÅDETS DIREKTIV OM FASTSTÄLLANDE AV GRUNDLÄGGANDE SKYLDIGHETER OCH ALLMÄNNA PRINCIPER FÖR SÄKERHET VID KÄRNTEKNISKA ANLÄGGNINGAR

1. BERÖRDA BUDGETRUBRIKER (NUMMER OCH BETECKNING)

Åtagandet kommer att belasta en ny budgetrubrik som skall införas när systemet för verksamhetsbaserad budgetering (*ABB, Activity Based Budgeting*) är helt färdigt för GD TREN. Frågan om huruvida en befintlig budgetrubrik skall användas eller en ny införas kommer att tas upp under diskussionerna om det preliminära budgetförslaget för år 2004 (*APB, Avant-projet de budget*).

2. ALLMÄNNA UPPGIFTER

2.1 Sammanlagda anslag för åtgärden (avsnitt B) – årlig kostnad:

Åtagandet kommer att belasta budgetrubriken i punkt 1 för budgetåret 2004.

2.2 Tillämpningsperiod:

Start år 2004, därefter löpande.

2.3 Flerårig total utgiftsberäkning:

- a) Förfalloplan för åtagandebemyndiganden/betalningsbemyndiganden (finansiellt stöd)
(se punkt 6.1.1)

euro

	2004	2005	2006	2007	2008 och följande	Totalt 2004–2008
Åtagandebemyndi- ganden (ÅB)	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000
Betalningsbemyndi- ganden (BB)	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000

b) Tekniskt och administrativt stöd och stödutgifter (*se punkt 6.1.2*)

ÅB						
BB						

Delsumma a + b						
ÅB	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000
BB	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000

c) Total budgetkonsekvens i form av personalutgifter och övriga administrativa kostnader (*se punkterna 7.2 och 7.3*)

ÅB/BB	597 500	604 000	604 000	608 800	608 800	3 023 100
-------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------

TOTALT a + b + c						
ÅB	636 500	656 000	656 000	660 800	660 800	3 270 100
BB	636 500	656 000	656 000	660 800	660 800	3 270 100

2.4 Förenlighet med den ekonomiska planeringen och budgetplanen

Ny åtgärd

2.5 Påverkan på inkomsterna¹⁸

Inkomsterna påverkas inte (gäller tekniska aspekter på genomförandet av en åtgärd)

3. BUDGETTEKNISKA UPPGIFTER

Typ av utgifter		Nya	Deltagande av EFTA	Deltagande av kandidatländer	Rubrik i budgetplanen
Icke oblig. utg.	Diff. anslag	JA	NEJ	NEJ	nr 3

4. RÄTTSLIG GRUND

Artiklarna 31, 32 och 187 i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

¹⁸ Närmare uppgifter finns i den separata förklaringen.

5. BESKRIVNING AV ÅTGÄRDEN OCH SKÅL FÖR ÅTGÄRDEN

5.1 Behovet av gemenskapsåtgärder¹⁹

5.1.1 Mål för åtgärden

Enligt Euratomfördragets artikel 2 b skall gemenskapen, i enlighet med fördragets närmare bestämmelser, ”uppställa enhetliga säkerhetsnormer för befolkningens och arbetstagarnas hälsoskydd samt övervaka tillämpningen av dessa normer.” Kapitel 3, ”Hälsoskydd”, i avdelning II i fördraget innehåller bestämmelser om grundläggande normer för skydd mot joniserande strålning. Det kapitlet har tillämpats framför allt inom strålskyddsområdet.

Kommissionen har i över 25 år aktivt deltagit i arbetet med att harmonisera arbetsrutinerna inom kärnsäkerhetsområdet. Trots dessa insatser för en harmonisering råder det stora skillnader mellan medlemsstaterna när det gäller åtgärdena för kärnsäkerhet.

Kärnsäkerheten måste betraktas i ett gemenskapsperspektiv. Endast med ett samlat grepp kan man garantera att det upprätthålls en hög kärnsäkerhet i en utvidgad union.

På det här området finns det redan viktiga nationella bestämmelser, och det vore därför bra om kommissionen kunde utnyttja sakkunskapen hos säkerhetsexperter så att de gemensamma normerna utvecklas på ett harmoniserat sätt. För det ändamålet skall kommissionen bistås av den kommitté som anges i artikel 31 i Euratomfördraget.

Det är av yttersta vikt att inrätta ett oberoende kontrollsystem för att gemenskapens insats när det gäller säkerheten vid kärntekniska anläggningar skall bli trovärdig och verkningsfull. För genomförandet av kontrollerna kommer kommissionen att anlita sin egen personal, men till viss del även experter som utsetts av tillsynsmyndigheterna i medlemsstaterna. Kontrollerna skall genomföras på plats hos tillsynsmyndigheterna.

Även avveckling av kärntekniska anläggningar kan medföra potentiella risker för människor och miljö. Det gäller inte bara nu, utan också i framtiden, särskilt om man inte vidtar erforderliga åtgärder i god tid för att motverka strålningsrisker i samband med avvecklingar.

För säker avveckling av kärntekniska anläggningar, där även långsiktig hantering av radioaktivt avfall och av använt kärnbränsle ingår, krävs betydande ekonomiska resurser som måste säkerställas under de kärntekniska anläggningarnas drifttid.

Det är nödvändigt att på gemenskapsnivå garantera att det finns tillgång till tillräckliga ekonomiska resurser för avveckling av kärntekniska anläggningar under iakttagande av gällande säkerhetsnormer.

För att säkerställa tillgången till tillräckliga ekonomiska resurser måste särskilda bestämmelser införas om bildande av avvecklingsfonder med ställning som juridiska personer åtskilda från innehavarna av de kärntekniska anläggningarna. Innehavarna av anläggningarna skall regelmässigt avsätta medel till fonderna under anläggningarnas hela drifttid. Fondernas medel kommer att vara öronmärkta för avvecklingsverksamhet.

¹⁹ Närmare uppgifter finns i den separata förklaringen.

5.1.2 Förhandsutvärdering

Ingen

5.2 Planerad verksamhet och villkor för finansiering via budgeten

Målgrupperna för de föreslagna åtgärderna kommer att vara innehavarna av de kärntekniska anläggningarna samt de nationella tillsynsmyndigheterna. Syftet med förslaget är att fastställa grundläggande skyldigheter och allmänna principer för säkerhet vid kärntekniska anläggningar.

5.3 Genomförandebestämmelser

Förvaltningen skall skötas direkt av kommissionen med egen och extern personal.

6. BUDGETKONSEKVENSER

6.1 Totala budgetkonsekvenser för avsnitt B (för hela programperioden)

(Den beräkning som ligger till grund för nedanstående tabell skall redovisas genom uppdelningen i tabell 6.2)

6.1.1 Finansiellt stöd

Åtagandebemyndiganden i euro

Fördelning	2004	2005	2006	2007	2008 och följande budgetår (per år)	Totalt
Åtgärd 1 – inspektioner i medlemsstaterna	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000
TOTALT	39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	247 000
	2004	2005	2006	2007	2008 och följande budgetår	Totalt
Tekniskt och administrativt stöd, stödutgifter och IT- utgifter (åtagandebemyndiganden)	–	–	–	–	–	
Byråer för tekniskt stöd	–	–	–	–	–	
Övrigt tekniskt och administrativt stöd: – internt: – externt: <i>varav för uppbyggnad och underhåll av datoriserade administrationssystem:</i>	–	–	–	–	–	
Delsumma 1	–	–	–	–	–	
2) Stödutgifter	–	–	–	–	–	
a) Utbildning	–	–	–	–	–	
b) Expertmöten						
c) Information och publikationer	–	–	–	–	–	
Delsumma 2						
TOTALT						

6.2 Kostnadsberäkning per åtgärd för del B (för hela programtiden)²⁰

Kontroller planeras med två inspektörer under 2 dagar per kontroll (traktamente 600 euro + resekostnader 2 000 euro). 15 kontroller planeras under år 2004 (kostnad 39 000 euro) och därefter 20 kontroller per år (årlig kostnad 52 000 euro).

²⁰ Närmare uppgifter finns i den separata förklaringen.

7. EFFEKTER PÅ PERSONALRESURSER OCH ADMINISTRATIVA UTGIFTER

7.1 Personalbehov för åtgärden

Typ av tjänster		Personal som krävs för att förvalta åtgärden (befintliga personalresurser)		Totalt	Beskrivning av de arbetsuppgifter som den planerade åtgärden för med sig
		Fast anställda	Tillfälligt anställda		
Tjänstemän eller tillfälligt anställda	A B C	1 1 1	1	2 1	Säkerhetsexpert Administratör Sekreterare
Övriga personalresurser				1	Utsänd nationell säkerhetsexpert
Totalt		3	1	4	

7.2 Total budgetkonsekvens av ytterligare personalbehov

Typ av personalresurser	Belopp i euro	Beräkningsmetod*
Fast anställda Tillfälligt anställda	432 000	Genomsnittskostnad för en kommissionstjänsteman, inklusive indirekta kostnader – från D4 BUDG
Övriga personalresurser (ange budgetrubrik)	43 000	Utsänd nationell expert
Totalt	475 000	

Beloppen avser totala utgifter för 12 månader.

7.3 Övriga administrativa utgifter till följd av åtgärden

Budgetrubrik (nummer och beteckning)	Belopp i euro			Beräkningsmetod
	2004	2005 och följande budgetår (per år)	2007 och följande budgetår (per år)	
Totalt (avdelning A7)				
A0701 – Tjänsteresor				
A07030 – Möten				
A07031 – Kommittéer vars hörande är obligatoriskt ⁽¹⁾	32 500	39 000	39 000	ca 10 tjänsteresor/år + ca 20 kontroller (ca 15 under år 2004)
A07032 – Kommittéer vars hörande ej är obligatoriskt ⁽¹⁾	40 000	40 000	44 800	2 möten per år med kommittén som anges i artikel 31 ²¹
A07040 – Konferenser m.m.				
A0705 – Studier och samråd				
Övriga utgifter (ange vilka)	50 000	50 000	50 000	Avvecklingsundersökningar
Informationssystem (A-5001/A-4300)				
Övriga utgifter i del A (ange vilka)				
Totalt	122 500	129 000	133 800	

Beloppen avser totala utgifter för 12 månader.

I.	Totalbelopp (tabell 7.2 + 7.3)	597 000 euro år 2004 604 000 euro år 2005 och 2006 608 800 euro år 2007 och följande
II.	Varaktighet	Tills vidare
III.	Totalkostnad för åtgärden (I x II)	

Personalbehov och administrativa behov kommer att täckas av de medel som tilldelas GD TREN genom det årliga förfarandet för resurstilldelning

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

8.1 Metod för uppföljning

Uppföljningsrevisioner kommer att utföras.

8.2 Planerad form och tidsplan för utvärderingar

Kommissionen kommer att söka etablera samarbete med de nationella myndigheterna för att komma till rätta med ofullständigheter.

²¹ Baserat på en kostnad av 800 euro per person. Man räknar med två deltagare från varje medlemsstat och två möten per år.

Årliga rapporter från medlemsstaterna. Möten med medlemsstaterna för genomgång av rapporterna. Utvärderingsrapport från kommissionen till rådet och Europaparlamentet vartannat år.

9. BESTÄMMELSER OM BEDRÄGERIBEKÄMPNING

Kommissionens ordinarie revisionssystem.

KONSEKVENSANALYS FÖRSLAGETS KONSEKVENSER FÖR NÄRINGSLIVET, SÄRSKILT FÖR SMÅ OCH MEDELSTORA FÖRETAG

BETECKNING PÅ FÖRSLAGET:

Rådets direktiv om fastställande av grundläggande skyldigheter och allmänna principer för säkerhet vid kärntekniska anläggningar

DOKUMENTETS REFERENSNUMMER:

FÖRSLAGET

1. Varför behövs det, med tanke på subsidiaritetsprincipen, gemenskapslagstiftning på detta område, och vilka är huvudmålen?

Det föreslagna direktivet avser fastställande av gemensamma normer för säkerheten vid kärntekniska anläggningar. Visserligen har en harmonisering påbörjats av säkerhetsrutinerna, men de varierar ända mycket mellan medlemsstaterna. Därför behöver gemenskapen göra en insats. Den nära förestående utvidgningen av EU har ytterligare accentuerat behovet av en sådan insats.

KONSEKVENSER FÖRFÖRETAGEN

2. Vilka påverkas av förslaget?

– Vilka sektorer?

Förslaget får effekter för hela den kärntekniska sektorn, liksom för tillsynsmyndigheterna i medlemsstaterna.

– Hur stora är de företag som påverkas (vilken är de små och medelstora företagens andel)?

Direktivet torde gälla enbart stora företag, inte små eller medelstora företag.

– Är dessa företag belägna i vissa geografiska områden inom gemenskapen?

Inte alla medlemsstater har kärntekniska anläggningar på sina territorier. Men utvidgningen medför att antalet medlemsstater med kärnkraftsproduktion ökar. År 2004 räknar man med att det finns kärnkraftverk i sammanlagt 13 av de 25 medlemsstaterna. Kärnkraftverken ligger inte i några bestämda geografiska zoner, utan finns i Belgien, Finland, Frankrike, Förenade kungariket, Litauen, Nederländerna, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland och Ungern.

3. Vilka åtgärder måste företagen vidta för att följa förslaget?

Utarbeta och börja tillämpa arbetsrutiner.

4. Vilka ekonomiska verkningar förväntas förslaget få
- för sysselsättningen?

Inga

- för investeringar och nyetablering av företag?

Inga

- på företagens konkurrenskraft?

Inga, eftersom samma åtgärder gäller alla företag.

5. Innehåller förslaget åtgärder för att ta hänsyn till de små och medelstora företagens särskilda situation (inskränkningar eller skillnader i kraven, el. dyl.)?

Nej.

RÅDFRÅGADE

6. Förteckning över organisationer som rådfrågats om förslaget och som fört fram särskilda synpunkter.

Inga.

Förslag till

RÅDETS DIREKTIV (Euratom)

om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall

MOTIVERING

1. FÖRORD

Elproduktion genom kärnkraft ger upphov till använt (bestrålat) kärnbränsle och radioaktivt avfall. Det farligaste och mest radioaktiva avfallet lagras idag i anläggningar för mellanlagring. Inget avfall har ännu gått vidare till slutförvaring och det finns inga omedelbara planer för slutförvar i någon medlemsstat. Under tiden blir de samlade mängderna av detta material allt större.

Av kommissionens aktuella grönbok²² om den framtida försörjningstryggheten för energi i Europeiska unionen (EU) framgår det att den viktigaste frågan när det gäller kärnkraften är att finna godtagbara lösningar för hanteringen av det radioaktiva avfallet. Man betonar också att det krävs maximal öppenhet i samband med framtagningen av olika lösningar samt att ytterligare forskning är viktig för att lösa kvarvarande tekniska frågor och för att öka allmänhetens och beslutsfattarens förtroende för lösningarna. En aktuell EU-omfattande opinionsundersökning²³ bekräftar att allmänheten uppfattar frågan om det radioaktiva avfallet som mycket viktig.

Oberoende av vilken framtida strategi som väljs för energiproduktionen måste det avfall som redan finns tas om hand på ett sätt som följer de grundläggande principerna om hälso- och miljöskydd. Vi måste vidta snara åtgärder för att undvika att hanteringsbördan och ansvaret för den växande mängden använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i mellanlagring läggs över på kommande generationer.

Den politik som förs i de flesta medlemsstater och kandidatländer tar inte tillräcklig hänsyn till dessa frågor.

2. SITUATIONEN I EU:S MEDLEMSSTATER OCH KANDIDATLÄNDERNA

Alla medlemsstaterna och kandidatländerna producerar radioaktivt avfall. Avfallet uppstår främst genom

- kärnkraftsproduktion, däribland verksamhet i slutet av kärnbränslecykeln och avveckling av kärnkraftsanläggningar,
- drift av forskningsreaktorer,
- användning av strålning och radioaktiva material inom sjukvård, jordbruk, industri och forskning,

²² KOM(2000)0769 av den 29 november 2000. "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning", Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, 2001, ISBN 92-894-0319-5.

²³ Eurobarometer nr 56, 2001 – Europeans and Radioactive Waste (http://europa.eu.int/comm/energy/nuclear/pdf/eb56_radwaste_en.pdf)

- bearbetning av material med naturligt radioaktivt innehåll.

Situationen i Europeiska unionen

Sammanlagt produceras 40 000 m³ radioaktivt avfall per år i hela EU, varav det mesta kommer från verksamhet som har att göra med kärnkraftsproduktion.²⁴

Trots att slutförvaring av det minst farliga avfallet²⁵ nu är väl etablerat, praktiseras det bara i fem medlemsstater med aktiva kärnkraftsprogram (Finland, Frankrike, Förenade kungariket, Spanien och Sverige). I Tyskland har man tidigare satsat på slutförvaring av denna typ av avfall, men varken Belgien eller Nederländerna har utvecklat några slutförvaringslösningar för denna avfallskategori. Båda länderna lagrar för närvarande sitt ackumulerade avfall i centrala nationella anläggningar. Liknande mellanlagring på obestämd tid finns också i de medlemsstater som inte har några kärnkraftsprogram.

Det farligaste avfallet²⁶ lagras i anläggningar på eller nära markytan i avvaktan på att mer permanenta lösningar blir tillgängliga. Ingenstans i världen finns det ännu något slutförvar för detta avfall, och hur långt man har kommit mot att hitta en permanent lösning varierar kraftigt från land till land. I EU är kanske Finland och Sverige de länder som har kommit längst med sedan länge etablerade program för utveckling av djup slutförvaring. I vissa medlemsstater omprövar man alla sina alternativ och även beslutsprocessen. I andra medlemsstater väljer man emellertid att avvakta tillsvidare.

Situationen i kandidatländerna

I de kandidatländer som har ryskbyggda kärnkraftverk och forskningsreaktorer har kärnbränslehanteringen blivit en fråga av central betydelse under det senaste årtiondet eftersom det inte längre är möjligt att transportera tillbaka det använda kärnbränslet till Ryssland för upparbetning eller lagring. Dessa länder har varit tvungna att snabbt bygga tillfälliga lagringsanläggningar för sitt använda kärnbränsle.

Små eller inga framsteg har gjorts för att införa program för långsiktig hantering och slutförvar av detta använda kärnbränsle.

När det gäller det minst farliga driftavfallet från kärnkraftverk har endast Tjeckien och Slovakien slutförvaringsanläggningar som är i bruk. Flera länder har

²⁴ Se fotnot 11 för närmare information om källor till avfall i EU.

²⁵ Se Kommissionens rekommendation av den 15 september 1999 om ett klassificeringssystem för fast radioaktivt avfall [SEC(1999) 1302 slutlig, 1999/669/EG, Euratom]. Det minst farliga avfallet klassificeras vanligen som kortlivat låg- och medelaktivt radioaktivt avfall. Sådant avfall kan i regel slutförvaras i anläggningar för slutförvar på eller nära markytan. Efter anläggningens stängning bibehålls den reglerade (eller institutionella) kontrollen under cirka 300 år för att hålla avfallet ostört från mänsklig verksamhet så länge strålningsrisken kvarstår.

²⁶ Se också fotnot 4. Det farligaste avfallet klassificeras som högaktivt och långlivat radioaktivt avfall. Använt kärnbränsle kan bearbetas genom att man tar bort avfallsmaterial så att oanvänt uran och plutonium kan återvinnas och användas för att tillverka nytt kärnbränsle. Processen kallas upparbetning. Det högaktiva avfallet inkapslas vanligtvis i (s.k. förglasning eller vitrifiering) för att ge det en form som är lämplig för längre lagring och, slutligen, slutförvaring. Det förglasade avfallet (eller det använda kärnbränslet om man väljer att inte upparbeta) betraktas som högaktivt radioaktivt avfall. Denna typ av avfall är radioaktivt i tusentals år.

ryskinspirerade förvar för institutionellt radioaktivt avfall (dvs. avfall som inte härrör från bränslecykeln). Dessa anläggningar uppfyller emellertid inte dagens säkerhetsnormer. I vissa fall kan det vara nödvändigt att återta avfallet och slutförvara det på något annat ställe.

3. AKTUELLA ÅTGÄRDER INOM GEMENSKAPEN OCH INTERNATIONELLT

Den viktigaste principen för all hantering av farligt avfall är att garantera ett högt hälso-, arbets- och miljöskydd. När det gäller använt kärnbränsle och radioaktivt avfall leder tillämpningen av denna princip till att enskilda, samhället och miljön måste garanteras skydd från de skadliga effekterna av joniserande strålning.

Under de senaste åren har denna princip också stått i fokus för åtgärder på gemenskapsnivå och internationell nivå i form av initiativ till forskning, lagstiftning och politik.

Harmoniseringen av denna grundläggande princip bygger på de grundläggande säkerhetsnormerna för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning. Normerna innebär en gemensam och internationellt godkänd strålskyddsnivå i hela EU. Den senaste versionen av de grundläggande säkerhetsnormerna är 1996²⁷ års version, med genomförande i nationell rätt senast den 13 maj 2000. Ett gemenskapssystem för övervakning och kontroll av internationell transport av radioaktivt avfall har även inrättats enligt avdelning 3 i Euratomfördraget²⁸. Direktivet om miljökonsekvensbeskrivningar med ändringar^{29, 30}, enligt avdelningen om miljö i EG-fördraget har också stor betydelse för sektorn för radioaktivt avfall.

Den valda ansatsen i gemenskapens åtgärdsplan³¹ och den tillhörande strategin har varit att uppmuntra harmonisering och samarbete mellan medlemsstaterna för att garantera en jämn och tillräcklig skyddsnivå för hela EU. Den senaste rapporten om situationen för hanteringen av radioaktivt avfall i EU offentliggjordes 1999³². Kommissionen har även nyligen offentliggjort en liknande rapport för kandidatländerna³³.

Inom Euratoms ramprogram är och förblir frågan om hantering av radioaktivt avfall ett av de viktigaste forskningsområdena. En viktig del är stöd till forskning i underjordiska forskningsanläggningar. Genom forskningen får man de data och den kunskap om processerna som krävs för att man skall kunna bekräfta

²⁷ Rådets direktiv 96/29/Euratom av den 13 maj 1996.

²⁸ Rådets direktiv 92/3/Euratom av den 3 februari 1992.

²⁹ Rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985.

³⁰ Direktiv 97/11/EEG av den 3 mars 1997.

³¹ Rådets resolution (92/C 158/02) av den 15 juni 1992 om förnyelse av gemenskapens åtgärdsplan inom området radioaktivt avfall.

³² Meddelande från kommissionen till rådet: Kommissionens meddelande och fjärde rapport om nuläge och framtidsutsikter för hanteringen av radioaktivt avfall inom Europeiska unionen, KOM(98) 799, 11.1.99.

³³ "Radioactive Waste Management in the Central and East European Countries", EUR19154, Rapport från Europeiska kommissionen, juli 1999, ISBN 92-828-7760-4.

genomförbarheten av framtida djupförvar. Avancerad teknik för kemisk och nukleär separering och minimering av långlivat avfall (separering och transmutation) är också ett viktigt forskningsområde.

Det finns dessutom ett antal internationella konventioner som är mycket viktiga för att fastställa gemensamma metoder och säkerhetsnivåer på internationell nivå. Den viktigaste är Konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall³⁴ (nedan kallad "konventionen"), som var öppen för undertecknande av Internationella atomenergiorganet (IAEA) från den 29 september 1997 och som trädde i kraft den 18 juni 2001. Frågan om Europeiska gemenskapens och Euratoms undertecknande av denna konvention är för närvarande föremål för ett förslag från kommissionen³⁵. IAEA håller även på att avsluta en serie dokument om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall, däribland rekommendationer om säker slutförvaring av alla kategorier radioaktivt avfall.

4. BEHOV AV YTTERLIGARE ÅTGÄRDER

Betydande mängder³⁶ (nästan 2 000 000 m³) av de minst farliga avfallskategorierna har redan lämnats till slutförvar i EU, men alla länder har inte tillgång till slutförvar. Detta avfall, som volymmässigt utgör en betydligt större mängd än de farligaste kategorierna, innebär inte någon större teknisk utmaning när det gäller slutförvaret, men det kräver likväl noggrann tillsyn under mellanlagringen.

För hantering av det farligaste avfallet är de flesta internationella tekniska experter överens om att slutförvar genom isolering i djup stabil berggrund är det bästa alternativet. Genom ett system med flera kapslar och väl valda djupförvarsplatser³⁷ kan avfallet isoleras under ytterst långa tidsperioder. Detta innebär att eventuell resterande radioaktivitet endast kan läcka ut efter många tusentals år, och då i koncentrationer som är obetydliga jämfört med de naturliga bakgrunds nivåerna.

Många undersökningar har bekräftat att de metoder som övervägs idag kommer att kunna räcka till för att isolera avfallet på denna mycket långa sikt. Djupförvarsstrategin innebär en kraftigt minskad risk för oavsiktliga intrång. Lösningen är i huvudsak passiv och permanent och kräver inga ytterligare mänskliga insatser eller institutionell tillsyn.

Ett problem är emellertid att flera medlemsstater dröjer med att identifiera och godkänna lämpliga platser för slutförvar, särskilt djupförvar. Under tiden fortsätter mängden använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som mellanlagras på eller nära markytan att växa. Dessa ytanläggningar kräver tillsyn och underhåll, för att man skall kunna garantera hög säkerhet och miljöskydd. Det är inte godtagbart att lämna över denna börda till kommande generationer som inte har någon glädje av elektriciteten från de reaktorer som gav upphov till avfallet. Dessutom har

³⁴ Texten finns tillgänglig hos IAEA – INFCIRC/546 (24 december 1997).

³⁵ KOM(2001) 520 slutlig av den 15 oktober 2001.

³⁶ Se fotnot 11 för närmare information om källor till avfall i EU.

³⁷ Lämpliga geologiska formationer är t.ex. torra eller vulkaniska bergarter, ler- eller saltlager.

händelserna den 11 september 2001 förstärkt behovet av att agera snarast på grund av dessa anläggningars sårbarhet vid terroristattacker.

Forskning och teknisk utveckling måste fortsätta så att man kan göra noggranna platsundersökningar och få kunskap om de geologiska, geokemiska och hydrogeologiska processerna och det långsiktiga beteendet hos de tillverkade kapslarna i den faktiska slutförvarsmiljön.

Slutförvar djupt nere i berggrunden kan isolera radioaktivt avfall från människan och miljön under den extremt långa tid som är nödvändig. Sådant förvar krävs för ett ganska stort antal avfallstyper som redan har uppkommit och för andra avfallstyper som kommer att genereras i framtiden. Detta är det bästa tillgängliga alternativet för långsiktig hantering av många av de farligaste avfallstyperna. Det är emellertid viktigt att geologiska slutförvar inte betraktas som den slutliga lösningen på frågan om hantering av radioaktivt avfall. Framsteg när det gäller slutförvar i djup berggrund får därför inte innebära att man drar ned på forskningsinsatserna på andra områden inom avfallshanteringen, t.ex. ny teknik för att minimera avfallsmängden vilken kan erbjuda nya möjligheter i framtiden.

Det finansiella stödet måste bibehållas eller t.o.m. ökas i vissa medlemsstater, och det krävs effektivare samverkan mellan de enskilda programmen eftersom framsteg på detta område är viktiga för hela unionen. Genom att skapa en ram för bättre samordning och samarbete på området kan man förbättra den totala kostnadseffektiviteten samt öka den nödvändiga trovärdigheten och allmänhetens acceptans för forskningen generellt sett, vilket är en absolut nödvändig aspekt.

Gemenskapens ramprogram kommer att spela en fortsatt viktig roll för att främja forskning inom dessa områden, men enbart ramprogrammet räcker förmodligen inte för att nå säker framgång. En del medlemsstater har egna forskningsprogram som finansieras antingen genom den nationella budgeten eller av kärnenergisektorn. För närvarande är det dock inte klart om dessa enskilda nationella program räcker till för att lösa de återstående frågorna. Sannolikt krävs betydligt större finansiering. Kommissionen kommer att fortsätta att uppmuntra samarbete mellan medlemsstaterna inom gemensamma områden inom forskning och teknisk utveckling. Vidare planerar kommissionen att föreslå rådet att inrätta ett gemensamt företag enligt avdelning II kapitel 5 i Euratomfördraget för att förvalta medlen och organisera forskningen. Industrin och medlemsstaterna kan delta på frivillig basis i detta gemensamma företag som för samman finansiering från det gemensamma forskningscentret, medlemsstaterna och industrin.

5. SLUTSATSER

Det går inte att försvara ytterligare dröjsmål med besluten om att utveckla slutförvar för radioaktivt avfall. Det finns tvärt emot goda etiska, miljömässiga och kärnsäkerhetsmässiga skäl för att snabbt utveckla dessa anläggningar. Förseningar som skulle kunna tolkas som att vi lämnar över ansvaret för att hantera vårt avfall till kommande generationer bör undvikas, särskilt eftersom förseningar också kan öka risken för olyckor och terroristattacker, framförallt när det gäller den farligaste avfallstypen.

Medlemsstaterna bör därför ta fram lämpliga handlingsplaner och utarbeta detaljerade program för långsiktig hantering av alla typer av avfall under sin jurisdiktion. Gemenskapen som helhet bör behålla sin kapacitet för avfallslagring, men tyngdpunkten i programmen bör ligga på utveckling av slutförvar av radioaktivt avfall. En viktig aspekt inom programmen är att allmänheten engageras och ges öppen och uttömmande information, samt att principen om att förorenaren betalar respekteras.

Medlemsstaterna bör se till att genomföra de forskningsåtgärder som krävs för att de skall kunna hålla tidsfristerna för genomförandet av sina program. För en ökad användning av kärnkraften vore det också ändamålsenligt att utforska nya tekniska lösningar som minskar avfallsmängden och som skulle kunna tas i bruk i framtiden.

Vissa medlemsstater bör självklart satsa på att själva kunna hantera sitt eget radioaktiva avfall, men samarbetet dem emellan bör ändå förbättras, särskilt om detta skulle bidra till att garantera och stärka den nödvändiga höga nivån på kärnsäkerheten och miljöskyddet. Regionalt samarbete mellan två eller flera länder skulle också kunna vara fördelaktigt, särskilt för länder som har begränsade kärnkraftsprogram eller inga alls, eftersom det skulle leda till en säkrare och billigare lösning för alla inblandade parter. Ingen av medlemsstaterna bör dock vara skyldig att ta emot radioaktivt avfall från andra medlemsstater.

6. BESTÄMMELSERNA I DETTA FÖRSLAG

Ingress

Den rättsliga grunden för förslaget är Euratomfördraget, särskilt artiklarna 31 och 32.

I artikel 2 b i Euratomfördraget fastställs det att gemenskapen skall "uppställa enhetliga säkerhetsnormer för befolkningens och arbetstagarnas hälsoskydd samt övervaka tillämpningen av dessa normer". I artikel 31 i samma fördrag fastställs förfarandet för att fastställa normer, och för att ompröva eller komplettera dem enligt artikel 32.

Giltigheten hos denna rättsliga grund stärks genom domstolens färskas dom i mål C-29/99 av den 10 december 2002. Ärendet gäller gemenskapens behörighet på kärnsäkerhetsområdet och i domen fastställs det att "... prövningen av gemenskapens behörighet inte [skall] göras utifrån någon konstlad åtskillnad mellan skydd för befolkningens hälsa och säkerhet i fråga om källor till joniserande strålning." Inom ramen för detta förslag omfattar dessa källor allt radioaktivt avfall och använt kärnbränsle.

Syfte och tillämpningsområde (artikel 1)

Syftet med detta direktiv är att bidra till att finna de bästa metoderna för att hantera använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i medlemsstaterna med hänsyn till följande grundläggande principer:

- Skydd av miljön och människors hälsa, både idag och i framtiden (punkt 1 a).
- Kärnsäkerhet och miljöskydd genom tillämpning av försiktighets- och skyddsåtgärder (punkt 1 b).
- Information till och dialog med allmänheten och, vid behov, allmänhetens deltagande i beslutsprocessen som en väsentlig del av tillämpningen av bättre styrelseformer inom sektorn för radioaktivt avfall (punkt 1 c).

En redogörelse för de allmänna kraven ges i artikel 3. Mer specifika krav rörande radioaktivt avfall tas upp i artiklarna 4 och 5.

Medlemsstaterna och kandidatländerna har olika politik för hantering av använt kärnbränsle. En del betraktar det som avfall och andra betraktar det som en resurs från vilken man kan utvinna värdefulla mängder klyvbart och fertilt material. En tredje grupp har ännu inte definierat någon politik. Med tanke på dessa skillnader betraktas inte allt använt kärnbränsle som avfall i direktivet. Bestämmelserna i direktivet gäller dock material som har deklarerats som avfall samt allt använt kärnbränsle som har producerats inom EU:s medlemsstater. Oberoende av vilken politik som medlemsstaterna antar för hantering av använt kärnbränsle måste materialet underkastas likvärdig kontroll och tillsyn i alla medlemsstater.

I likhet med konventionen avser detta förslag fast, flytande och gasformigt radioaktivt avfall. Programmet för hantering av radioaktivt avfall enligt artikel 4 i detta förslag omfattar alltså även radioaktiva utsläpp. Till skillnad från definitionen i konventionen avser termen slutförvaring i detta förslag endast placering av fast eller inkapslat avfall, däribland använt kärnbränsle, i en lämplig anläggning.

I överensstämmelse med bestämmelserna i konventionen omfattar förslaget inte avfall som endast innehåller naturligt förekommande radioaktiva ämnen, om det inte också härrör från kärnbränslecykeln. Detta innebär att avfall från brytning och anrikning av uran omfattas av direktivets bestämmelser, medan avfall från till exempel oljeutvinning inte omfattas såvida det inte har deklarerats som radioaktivt avfall av medlemsstaterna i enlighet med artikel 40 i avdelning VII i direktiv 96/29/Euratom om grundläggande säkerhetsnormer.

Definitioner (artikel 2)

Den terminologi som används i detta direktiv följer i möjligaste mån terminologin i konventionen (observera emellertid den särskilda anmärkningen om slutförvaring i punkt 6.4).

Allmänna krav för hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall (artikel 3)

I de allmänna kraven anges åtgärder som medlemsstaterna måste vidta för att uppnå målet i artikel 1.

Man kan i princip säga att åtgärderna motsvarar de bästa internationella metoderna för hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. De omfattar aspekter som allmän hälsa, miljöskydd, kärnsäkerhet, finansiering och styrelseformer. Sådana åtgärder ingår redan i flera medlemsstaters nuvarande politik.

Program för hantering av radioaktivt avfall (artikel 4)

Programmet inriktar sig på upphovet till problemen i EU med avseende på hanteringen av nuvarande och framtida mängder av radioaktivt avfall, inklusive använt kärnbränsle om upparbetning inte planeras. Alla medlemsstater kommer att bli tvungna att fastställa långsiktiga avfallshanteringsprogram som tar hänsyn till de grundläggande och internationellt överenskomna principerna om sådan hantering. I linje med resonemanget i avsnitt 4 bör dessa program i möjligaste mån inriktas på slutförvaring. Långsiktig lagring på eller nära markytan för det farligaste avfallet, i anläggningar som kräver fortlöpande aktiva åtgärder, t.ex. regelbundet underhåll och löpande övervakning och tillsyn, anses inte vara miljömässigt hållbart på lång sikt och innebär att en oacceptabel börda lämnas över till kommande generationer. I artikeln fastställs tidsgränser för när de olika nationella tillsynsmyndigheterna måste utfärda tillstånd både för utveckling av eventuella nya slutförvar och ibruktagande av dessa anläggningar. Med tanke på att det krävs betydligt mer tid för att göra platsundersökningar för djupförvar har datumet satts senare för geologisk förvaring än för markanläggningar. De datum som föreslås i denna artikel har fastställts mot bakgrund av den rådande situationen i medlemsstaterna samtidigt som hänsyn har tagits till frågans akuta karaktär. Alla datum kan ses över och ändras av rådet på kommissionens förslag. I bilagan till direktivet finns mer information om de olika stegen vid utveckling av nya anläggningar för slutförvar.

I vissa länder har slutförvaren för använt kärnbränsle och radioaktivt avfall utformats så att platsen lätt skall kunna återställas till sitt ursprungliga tillstånd och avfallet kunna genomgå ytterligare behandling om detta är möjligt och ger goda resultat. En av fördelarna med den slutförvaringsmetod som går ut på att koncentrera och isolera avfallet jämfört med en metod som går ut på att späda ut och sprida det, ligger i det faktum att avfallet förblir isolerat under långa tidsperioder och att det under den tiden är möjligt att återta avfallsbehållarna, även om kostnaderna för en sådan operation skulle vara mycket höga.

Genom bestämmelserna i denna artikel och rapporteringsbestämmelserna enligt artikel 7 beaktas även det behov av större öppenhet på området som belystes i kommissionens grönbok.

Export av avfall tas också särskilt upp i artikeln. Det konstateras att för vissa medlemsstater med mycket små avfallsmängder är export till andra länder troligen det mest hållbara alternativet ur miljö-, säkerhets-, och kostnadssynvinkel. Sådana överföringar kan emellertid bara godkännas om de mycket stränga villkoren i artikeln respekteras. Villkoren innefattar de begränsningar och kriterier för export av radioaktivt avfall till tredje land som anges i direktiv 92/3/Euratom. Förslaget har inte till syfte att begränsa ett lands rätt att själv sköta hanteringen av sitt avfall, men uppmuntrar ändå till gemensamt utnyttjande av anläggningar och tjänster om detta är möjligt.

Forskning och teknisk utveckling inom hanteringen av radioaktivt avfall (artikel 5)

Det är nödvändigt med specialiserad och grundlig forskning och teknisk utveckling både för att genomföra programmen för avfallshantering inom tidsramarna och för att uppnå den föreslagna lagstiftningens allmänna mål.

Medlemsstaterna skall se till att det finns tillräckliga medel för forskning och teknisk utveckling. Helt i enlighet med principen om att förorenaren betalar kan denna summa tas ut genom en avgift på den el som produceras från kärnkraft. På detta sätt kan man garantera att medlen står i proportion till mängden el från kärnkraft. Med tanke på hur mycket medlemsstaterna avsätter idag, det totala belopp som behövs, samt hur stora framsteg som har gjorts inom avfallshandlingens olika sektorer, uppskattar man att 0,5 miljoner euro per TWh elektricitet, som produceras med kärnkraft, är tillräckligt för att finansiera den nödvändiga FoTU-verksamheten. Denna finansieringsnivå kommer emellertid troligen att minska i framtiden i takt med att länderna börjar utnyttja möjligheterna till slutförvaring. Med hänsyn till betydelsen av denna FoTU-verksamhet och för att uppnå ett så intensivt samarbete och så god samordning som möjligt av insatserna i medlemsstaterna kommer kommissionen att uppmuntra samarbete mellan medlemsstaterna inom gemensamma områden inom forskning och teknisk utveckling, allt i linje med bestämmelserna i avdelning II kapitel 1 i fördraget. För detta ändamål kommer vissa uppgifter att kunna ges åt ett eller flera gemensamma företag som bildas i enlighet med avdelning II kapitel 5 i fördraget. Företagen kommer att ansvara för genomförandet av forskning och teknisk utveckling inom områden av gemensamt intresse.

Investeringar (artikel 6)

Bestämmelserna i avdelning II kapitel 4 i Euratomfördraget kommer att tillämpas fullt ut på investeringar inom hantering av radioaktivt avfall. I detta sammanhang är det självklart att ytterligare utveckling inom kärnenergiesektorn endast bör stödjas om det har gjorts betydande framsteg mot att upprätta ett program för långsiktig hantering av allt använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.

Rapportering (artikel 7)

Rapporteringsbestämmelserna kommer att ersätta bestämmelserna i punkt 1 i gemenskapens åtgärdsplan och full hänsyn kommer att tas till diskussionerna inom ramen för den gemensamma konventionen. Information om forskning och teknisk utveckling utgör en viktig del av rapporteringen. Enligt artikel 5 i Euratomfördraget har medlemsstaterna möjlighet att informera kommissionen om de aktuella forskningsinsatserna.

Genomförande (artikel 8)

Mot bakgrund av behovet av snabba framsteg på området bör genomförandet ske så snart som möjligt. Den 1 maj 2004 skulle kunna föreslås som sista dag för genomförande.

Förslag till

RÅDETS DIREKTIV (Euratom)

om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, särskilt artiklarna 31 och 32 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag³⁸, som har utarbetats med hänsyn till yttrandet från den grupp av personer som utsetts av Vetenskapliga och tekniska kommittén bland medlemsstaternas vetenskapliga experter i enlighet med artikel 31 i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, och efter att ha inhämtat Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande³⁹,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande⁴⁰, och

av följande skäl:

- (1) I artikel 30 i fördraget föreskrivs det att man skall fastställa grundläggande normer för befolkningens och arbetstagarnas hälsoskydd mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning.
- (2) I rådets direktiv 96/29/Euratom⁴¹ fastställs sådana grundläggande normer.
- (3) I rådets direktiv 92/3/Euratom⁴² fastställs redan ett system för övervakning och kontroll av transport av radioaktivt avfall mellan medlemsstaterna samt till och från gemenskapen, inklusive obligatoriska gemensamma förfaranden för att anmäla transport av sådant avfall, och mycket stränga begränsningar och kriterier gällande de länder utanför EU som radioaktivt avfall får exporteras till.
- (4) Enligt rådets direktiv 85/337/EEG⁴³ om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, däribland projekt som rör slutförvaring och långsiktig lagring av radioaktivt avfall, skall medlemsstaterna "vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan bland annat på grund av sin art, storlek eller lokalisering blir föremål för en bedömning av denna påverkan innan tillstånd ges".

³⁸ EGT C [...], [...], s. [...].

³⁹ EGT C [...], [...], s. [...].

⁴⁰ EGT C [...], [...], s. [...].

⁴¹ EGT L 159, 29.6.1996, s. 1.

⁴² EGT L 35, 12.2.1992, s. 24.

⁴³ EGT L 175, 5.7.1985, senast ändrat genom direktiv 97/11/EG, EGT L 073, 14.3.1997, s. 5.

- (5) Nuvarande gemenskapslagstiftning inrymmer inga specifika bestämmelser som garanterar att använt kärnbränsle och radioaktivt avfall hanteras på ett säkert, effektivt och enhetligt sätt i hela Europeiska unionen. Den bör därför kompletteras.
- (6) I kommissionens grönbok "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning"⁴⁴ betonas det att man måste finna en tillfredsställande lösning på problemet med radioaktivt avfall och att detta måste redovisas så öppet som möjligt.
- (7) I kommissionens slutrapport om grönboken⁴⁵ betonas det att man kan säkerställa snabba framsteg mot varaktiga lösningar för hanteringen av radioaktivt avfall genom att på gemenskapsnivå fastställa exakta tidsfrister för införande av effektivare system på nationell nivå för slutförvaring av radioaktivt avfall.
- (8) Konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall som trädde i kraft den 18 juni 2001 syftar till att uppnå och bibehålla en hög säkerhetsnivå i hela världen för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall genom stärkta nationella åtgärder och internationellt samarbete.
- (9) Vid elproduktion med kärnkraft bildas radioaktivt avfall, och använt kärnbränsle blir kvar som en restprodukt.
- (10) Radioaktivt avfall uppstår också vid användning av radionuklider inom sjukvård, industri och forskning.
- (11) Utsläpp av radionuklider från använt kärnbränsle och radioaktivt avfall kan ge konsekvenser som sträcker sig över landsgränserna.
- (12) Varje medlemsstat ansvarar själv för hanteringen av allt använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som faller under dess jurisdiktion.
- (13) Säkerheten i hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall skulle kunna förbättras genom mer samarbete och samordning mellan medlemsstaterna.
- (14) Genom rådets resolution av den 15 juni 1992⁴⁶ uppmanades kommissionen att ta fram en gemensam strategi och att arbeta tillsammans med medlemsstaterna för en harmonisering på gemenskapsnivå av avfallshanteringsstrategier och -metoder där så är möjligt.
- (15) De flesta tekniska experter är överens om att geologiskt slutförvar är det lämpligaste alternativet på nuvarande kunskapsnivå för långsiktig hantering av de farligaste formerna av fast eller inkapslat radioaktivt avfall.
- (16) Genom att på gemenskapsnivå fastställa tidsgränser för genomförandet av lämpliga slutförvaringssystem kan man se till att inga orimliga bördor lämnas över till kommande generationer samtidigt som man både i dag och framtiden följer de grundläggande principer för strålskydd som fastställs i avdelning 1 i direktiv 96/29/Euratom.

⁴⁴ KOM(2000)0769.

⁴⁵ KOM(2002) 321 slutlig.

⁴⁶ EGT C 158, 5.7.1985, s. 3.

- (17) När det gäller forskning och teknisk utveckling inom olika områden som rör radioaktivt avfall, bland annat minimering av avfallsmängden, är många problem gemensamma för flera medlemsstater och kan därför vinna på att behandlas på gemenskapsnivå på ett sätt som kompletterar de forsknings- och utvecklingsinsatser som samordnas genom gemenskapens ramprogram.
- (18) För att stödja nödvändig forskning och teknisk utveckling inom hanteringen av radioaktivt avfall bör kommissionen uppmuntra samfinansiering mellan medlemsstaterna, och för detta syfte vore det lämpligt att överväga möjligheten att överlåta forsknings- och utvecklingsverksamhet inom områden av gemensamt intresse på gemensamma företag.
- (19) Direktivets genomförande bör övervakas genom regelbunden rapportering från medlemsstaterna.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Mål och tillämpningsområde

1. Genom detta direktiv fastställs krav för säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i syfte att
 - a. säkerställa att allt använt kärnbränsle och radioaktivt avfall hanteras på ett säkert sätt så att arbetstagare, allmänheten och miljön skyddas från skadliga verkningar av joniserande strålning, både idag och i framtiden,
 - b. uppnå och upprätthålla en hög säkerhetsnivå för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall för att skydda miljön och människors hälsa, genom nödvändiga försiktighets- och skyddsåtgärder och med sikte på att en erforderlig säkerhetsnivå uppnås i hela gemenskapen på ett verkningsfullt och enhetligt sätt,
 - c. informera allmänheten på ett effektivare sätt och – i tillämpliga fall – engagera den mer i frågorna för att säkerställa den nödvändiga öppenheten i beslutsprocessen.
2. Direktivet omfattar alla skeden i hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.

Direktivet omfattar inte avfall som uteslutande innehåller naturligt förekommande radioaktiva ämnen som inte härrör kärnbränslecykeln; detta undantag gäller dock inte i medlemsstater som förklarar att avfall även av detta slag är radioaktivt enligt definitionen i direktivet.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. *avveckling*: innefattar alla skeden som leder till att en kärnteknisk anläggning – slutförvar undantagna – inte längre omfattas av tillsynsmyndigheters kontroll. Bland skedena ingår dekontaminering och rivning.
2. *utsläpp*: tillåtna planerade och kontrollerade direkta utsläpp i miljön, utgörande en tillåten åtgärd, inom de gränser som har godkänts av tillsynsorganet, av flytande eller gasformiga radioaktiva ämnen som härrör från kärntekniska anläggningar under normal drift vilka står under föreskriven tillsyn.
3. *slutförvaring*: deponering av fast eller inkapslat radioaktivt avfall, innefattande använt kärnbränsle, i en lämplig anläggning utan avsikt att återvinna det.
4. *geologisk slutförvaring*: slutförvaring i en geologisk formation.
5. *geologiskt slutförvar*: slutförvar för radioaktivt avfall som byggs i stabil berggrund på ett sådant djup att risken för erosion genom naturliga processer som t.ex. väderpåverkan och nedisning kan anses försumbar under den tid som avfallet fortfarande är farligt ur strålningssynpunkt, och att risken för intrång av människan minimeras även om det inte längre finns någon institutionell kontroll över platsen.
6. *joniserande strålning*: överföring av energi i form av partiklar, eller i form av elektromagnetiska vågor med en våglängd under 100 nm (nanometer) eller en frekvens över 3×10^{15} Hz (Hertz), varvid partiklarna eller vågorna direkt eller indirekt kan ge upphov till joner.
7. *kärnteknisk anläggning*: en anläggning och dess tillhörande område, byggnader och utrustning i vilka radioaktiva ämnen framställs, behandlas, används, handhas, lagras eller slutförvaras i sådan omfattning att hänsyn till säkerheten måste tas.
8. *kärnbränslecykel*: alla stadier inom produktion, användning och behandling av bränsle som används i kärnreaktorer, däribland sådana moment som mineralutvinning, konvertering, anrikning, bränsletillverkning, energiproduktion, mellanlagring av använt kärnbränsle och/eller upparbetning följt av återvinning av klyvbart eller fertilt material och mellanlagring av förglasat eller annat radioaktivt avfall, konditionering och inkapsling av använt kärnbränsle och/eller annat radioaktivt avfall och, slutligen, slutförvaring.
9. *radioaktivt avfall*: radioaktivt ämne som föreligger i gasform, vätskeform eller fast form, som inte längre avses att utnyttjas av medlemsstat – eller av fysisk eller juridisk person vars beslut därom godkänts av medlemsstaten – och som i sin egenskap av radioaktivt avfall omfattas av kontroll som utförs av en tillsynsmyndighet i enlighet med respektive medlemsstats lagar och andra författningar.⁴⁷ De olika kategorier av fast radioaktivt avfall som skall användas vid utarbetandet av rapporter är beskrivna i kommissionens rekommendation av den 15 september 1999 om ett klassificeringssystem för fast radioaktivt avfall [SEK (1999) 1302 slutlig, 1999/669/EG, Euratom].
10. *hantering av radioaktivt avfall*: åtgärder, innefattande åtgärder för avveckling, som är knutna till handhavande, förbehandling, behandling, konditionering, lagring eller slutförvaring av radioaktivt avfall, med undantag för transport utanför anläggningens område; åtgärderna kan även omfatta utsläpp.

⁴⁷ EGT L 265, 13.10.1999, s. 37.

11. *tillsynsorgan*: varje organ som av medlemsstaten tilldelats rättslig befogenhet att utöva tillsyn över varje aspekt som gäller hanteringen av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall. Bland befogenheterna ingår rätt att utfärda tillstånd.
12. *upparbetning*: en process eller verksamhet vars syfte är att utvinna kärnmaterial från använt kärnbränsle för vidare användning.
13. *transport*: arbetsoperationer som fordras för att förflytta radioaktivt avfall från en ursprungsort till en bestämmelseort. Hit hänförs även lastning och lossning för slutförvaring eller lagring.
14. *använt kärnbränsle*: kärnbränsle som har bestrålats i en reaktorhård och avlägsnats därifrån permanent.
15. *lagring*: förvaring av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall i en anläggning som tillgodoser behovet av inneslutning; syftet med lagringen är att återvinna materialet längre fram i tiden.

Artikel 3

Allmänna krav för hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall

1. Medlemsstaterna skall vidta alla erforderliga åtgärder för att se till att använt kärnbränsle och radioaktivt avfall hanteras på ett sådant sätt att människor, samhälle och miljö skyddas i tillräcklig grad mot strålningsrisker.
2. Medlemsstaterna skall se till att det uppstår så litet radioaktivt avfall som möjligt.
3. Medlemsstaterna skall vidta alla de lagstiftande, föreskrivande och förvaltningsmässiga mått och steg som är nödvändiga för att garantera en säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.
4. Medlemsstaterna skall inrätta eller utse ett tillsynsorgan som skall ansvara för tillämpningen av lagar och andra författningar och som tilldelas den makt och de befogenheter, ekonomiska resurser och personalresurser som erfordras för att organet skall kunna fullgöra sina ålagda uppgifter.
5. Medlemsstaterna skall se till att det finns tillräckliga finansiella medel för en säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, däribland avfall som härrör från avveckling, och att finansieringssystemen tar hänsyn till principen om att förorenaren betalar.
6. För att garantera en öppen redovisning i frågor som rör hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall på sitt territorium skall respektive medlemsstat se till att information sprids till allmänheten på ett verkningsfullt sätt och att allmänheten i tillämpliga fall ges möjlighet att delta i hanteringen av frågorna.

Artikel 4

Program för hantering av radioaktivt avfall

1. Respektive medlemsstat skall upprätta ett klart fastlagt program för hantering av radioaktivt avfall som omfattar allt radioaktivt avfall inom dess territorium och alla

steg inom avfallshanteringen. Inom ramen för programmet skall radioaktivt avfall omfatta även allt använt kärnbränsle, för vilket det inte ingått upparbetskontrakt, eller – när det gäller bränsle för forskningsreaktorer – avtal med tillverkningslandet om återtagande.

2. Programmet skall främst omfatta alla aspekter av långsiktig hantering och – i fråga om fast och inkapslat avfall – slutförvaring med en fast tidsplan för varje skede av processen.
3. Om det inte finns något lämpligt alternativ till slutförvaring, och slutförvaring ännu inte är möjlig, skall medlemsstaterna ta med följande punkter i sina program:
 - a. Tillstånd för anläggning av en eller flera ändamålsenliga förvaringsplatser skall ges senast år 2008; när det gäller geologisk slutförvaring av högaktivt långlivat radioaktivt avfall kan tillståndet villkoras av att utförliga underjordiska undersökningar görs under ytterligare en period.
 - b. När det gäller kortlivat låg- och medelaktivt avfall, om detta inte skall slutförvaras tillsammans med det långlivade högaktiva avfallet, skall tillstånd för drift av slutförvaringsanläggningen ges senast år 2013.
 - c. När det gäller högaktivt långlivat radioaktivt avfall som skall läggas i geologiskt slutförvar skall tillstånd för drift av slutförvaringsanläggningen ges senast år 2018.
4. Utifrån de rapporter som medlemsstaterna och kommissionen enligt artikel 7 skall lämna med jämna mellanrum får rådet på kommissionens förslag besluta att ändra de tidpunkter som anges i punkt 3 för att förbättra kärnsäkerheten i Europeiska unionen.
5. I programmet skall man särskilt ta hänsyn till de allmänna kraven i artikel 3 och de olika skeden i slutförvaringsprocessen som anges i bilagan till detta direktiv. I detta sammanhang räknas inte förvaring på obestämd tid av använt kärnbränsle, som inte är avsett att upparbetas, i anläggningar på eller nära markytan som ett godtagbart och långsiktigt alternativ till slutförvaring.
6. Programmet kan innefatta transport av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle till en annan medlemsstat eller ett tredje land om transporten är fullt förenlig med befintliga EU-bestämmelser – särskilt direktiv 92/3/Euratom – och internationella åtaganden, omfattas av bindande avtal och bara sker till länder med lämpliga anläggningar som uppfyller normer, som är vedertagna i ursprungslandet, och – när det gäller transport av material som omfattas av artikel 197 i fördraget – transporten är underkastad erforderliga åtgärder för kärnämneskontroll.

Artikel 5

Forskning och teknisk utveckling inom hanteringen av radioaktivt avfall

1. Inom programmet för hantering av radioaktivt avfall enligt artikel 4 i detta direktiv skall hänsyn tas till forskning och teknisk utveckling inom området.
2. Utifrån de rapporter som medlemsstaterna med jämna mellanrum skall lämna in enligt artikel 7 i detta direktiv skall kommissionen kartlägga gemensamma områden

för forskning och teknisk utveckling som skulle kunna samordnas på gemenskapsnivå, med hänsyn till den verksamhet inom de forsknings- och utbildningsprogram som har fastställts i enlighet med artikel 7 i fördraget.

3. Kommissionen skall uppmuntra samarbete mellan medlemsstaterna inom områden för forskning och teknisk utveckling som är av gemensamt intresse i linje med bestämmelserna i avdelning II kapitel 1 i fördraget. För detta ändamål kan vissa uppgifter ges åt ett eller flera gemensamma företag som upprättas i enlighet med avdelning II kapitel 5 i fördraget.

Artikel 6 **Investeringar**

När kommissionen utövar sina befogenheter enligt Euratomfördraget, särskilt de som anges i avdelning II kapitel 4, skall den ta hänsyn till de framsteg som medlemsstaterna har gjort med att uppnå målen i artikel 4 vad gäller tillstånd för slutförvar för olika typer av radioaktivt avfall.

Artikel 7 **Rapportering**

1. Vart tredje år med början ett år efter det datum som anges i artikel 8.1 skall varje medlemsstat lämna en rapport till kommissionen om situationen vad gäller hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall inom respektive medlemsstats territorium och om hur långt man kommit i fråga om tillämpningen av detta direktiv; i rapporterna skall i tillämpliga fall ingå de uppgifter som omnämns i bilagan.
2. Rapporten skall dessutom, i enlighet med artikel 5 i fördraget, innehålla en beskrivning av all den forskning och tekniska utveckling inom området hantering av radioaktivt avfall som bedrivs eller planeras inom medlemsstaten; här skall ingå uppgifter om kostnader, finansieringskällor samt beräknade löptider och tidpunkter för slutförande.
3. Kommissionen skall sammanställa uppgifterna i dessa rapporter i en lägesrapport om hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i Europeiska unionen som skall offentliggöras vart tredje år.

Artikel 8 **Genomförande**

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv [senast den 1 maj 2004]. De skall genast underrätta kommissionen om detta.
2. När en medlemsstat antar sådana bestämmelser skall dessa innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Varje medlemsstat skall själv utfärda närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras.

3. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till de centrala bestämmelser i lagar och andra författningar som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 9

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Artikel 10

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den [...]

På rådets vägnar
Ordförande
[...]

BILAGA

Slutförvaring av radioaktivt avfall

Det anses både nödvändigt och ofrånkomligt att man måste tillämpa en stegvis metod för utveckling, teknisk demonstration och införande av ett system för slutförvaring av radioaktivt avfall.

De senaste erfarenheterna visar att ett lyckat resultat uppnås genom en så genomblickbar och öppen beslutsprocess som möjligt. Alla steg måste därför definieras så tydligt som möjligt redan från början. Det krävs dessutom en detaljerad tidsplan med bestämda milstolpar.

En central del av processen är slutförvarets lokalisering. Detta är en komplicerad och kontroversiell fråga som kräver mycket detaljerat tekniskt arbete och diskussioner och samråd med många olika intressenter, särskilt lokalsamhällena.

Viktiga steg och milstolpar kommer i de flesta fall att utgöras av följande:

- Val av principer och koncept för slutförvaring.
- Utvärdering av modellen (t.ex. av olika barriärmaterial, bergarter etc.).
- Definition av kriterierna för modellen i sin helhet och för säkerheten hos de valda barriärerna.
- Anpassning av systemet till tänkbara platser och modelloptimering.
- Detaljerade undersökningar av en eller flera tänkbara platser.
- Tillstånd för utveckling av den utvalda platsen (när det gäller geologisk slutförvaring kommer troligtvis en förutsättning att vara att detaljerade underjordiska undersökningar görs, bland annat konstruktion och drift av ett underjordiskt laboratorium).
- Konstruktion av slutförvar.
- Tillstånd för drift av slutförvar (när det gäller geologiskt slutförvar kan det i ett första skede bli fråga om en pilotanläggning).

Det kan finnas fler steg i processen beroende på olika nationella bestämmelser och föreskrifter. Det är särskilt viktigt att de lokala samhällena i området kring tänkbara eller utvalda platser får möjlighet att delta i beslutsprocessen. Det måste också finnas tillräcklig tid för uttömmande samråd och åsiktsutbyte med alla berörda. Dessutom är det oftast mer tidskrävande att finna en plats för slutförvaring av långlivat högaktivt radioaktivt avfall än för kortlivat låg- och medelaktivt radioaktivt avfall eftersom det i det första fallet krävs utredning av ett större antal geologiska faktorer och konstruerade barriärer.

Det är anledningen till att det är omöjligt att fastställa någon optimal tidsgräns för denna process. Medlemsstaterna måste emellertid fastställa realistiska riktdatum för varje steg i processen.

Två viktiga milstolpar i processen är tillståndet för utveckling av den utvalda platsen och tillståndet för drift av anläggningen. Medlemsstaterna skall se till att deras tidsplaner för hantering av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle som inte omfattas av upparbetningskontrakt överensstämmer med de tidsgränser som anges i artikel 4 i detta direktiv.

FINANSIERINGSÖVERSIKT FÖR RÄTTSAKT

Politikområde(n): Kärnsäkerhet

Verksamhet(er): Hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall

ÅTGÄRDENS BETECKNING: RÅDETS DIREKTIV OM HANTERING AV ANVÄNT KÄRNBÄNSLE OCH RADIOAKTIVT AVFALL

1. BERÖRDA BUDGETPOSTER (NUMMER OCH BETECKNING)

2. ALLMÄNNA FINANSIELLA UPPGIFTER

2.1 Sammanlagda anslag för åtgärden (avsnitt B): ... miljoner euro inom ramen för åtagandebemyndiganden

2.2 Tillämpningsperiod: (start- och slutår)

2.3 Flerårig total utgiftsberäkning:

a) Förfalloplan för åtagandebemyndiganden/betalningsbemyndiganden (finansiellt stöd) (se punkt 6.1.1)

Miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

	År n	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5 och följ- ande år	Totalt
Åtaganden							
Betalnings- bemyndiganden							

b) Tekniskt och administrativt stöd och stödutgifter (se punkt 6.1.2)

Åtaganden							
Betalnings- bemyndiganden							

Delsumma a+b							
Åtaganden							
Betalnings- bemyndiganden							

- c) Total budgetkonsekvens i form av personalutgifter och övriga administrativa utgifter (se punkt 7.2 och 7.3)

ÅB/BB	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--

TOTALT a + b + c							
Åtaganden							
Betalnings- bemyndiganden							

2.4 Förenlighet med den ekonomiska planeringen och budgetplanen

- ☒ Förslaget är förenligt med gällande ekonomisk planering.
- ☐ Förslaget kräver omfördelningar under den berörda rubriken i budgetplanen,
- ☐ i nödvändiga fall med stöd av bestämmelserna i det interinstitutionella avtalet.

2.5 Budgetkonsekvenser: inkomster

- ☒ Inkomsterna påverkas inte (gäller tekniska aspekter på genomförandet av en åtgärd)

eller

- ☐ Budgetpåverkan – följderna för inkomsterna blir som följer:

Anm: Alla närmare uppgifter om och kommentarer till metoden för att beräkna effekterna på inkomsterna bör ges i en separat bilaga.

miljoner euro (avrundat till första decimalen)

Budget- rubrik	Inkomster	Före åtgärden (år n-1)	Situation efter åtgärden					
			År n	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5
	a) Inkomster i absoluta belopp							
	b) Förändring av inkomster Δ							

(Om flera budgetrubriker påverkas skall var och en av dessa beskrivas och varje rubriks nummer anges i tabellen)

3. BUDGETTEKNISKA UPPGIFTER

Typ av utgifter		Nya	Deltagande EFTA	Deltagande av kandidatländerna	Rubrik i budgetplanen
Oblig. utg./Icke oblig. utg.	Differentierade anslag/Icke diff. anslag	JA/NEJ	JA/NEJ	JA/NEJ	Nr

4. RÄTTSLIG GRUND

Euratomfördraget, särskilt artiklarna 31 och 32.

5. BESKRIVNING AV ÅTGÄRDEN

5.1 Behovet av gemenskapsåtgärder

Det krävs åtgärder på gemenskapsnivå för att undvika ytterligare förseningar med att genomföra program för säker långsiktig hantering av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle i Europeiska unionens medlemsstater.

5.2 Planerad verksamhet och villkor för finansiering via budgeten

5.3 Former för genomförande

6. BUDGETKONSEKVENSER

INGA

6.1 Totala budgetkonsekvenser för del B (för hela programperioden)

(Den beräkning som ligger till grund för nedanstående tabell skall redovisas genom uppdelningen i tabell 6.2.)

6.1.1 Finansiellt stöd

Åtaganden i miljoner euro (avrundat till tredje decimalen)

Fördelning	År n	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5 och följande budgetår	Totalt
Åtgärd 1:							
Åtgärd 2:							
Etc.							
TOTALT:							

6.1.2. Tekniskt och administrativt stöd, stödutgifter och IT-utgifter (åtagandebemyndiganden)

	År n	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5 och följande budgetår	Totalt
1) Tekniskt och administrativt stöd:							
a) Kontor för tekniskt stöd							
b) Övrigt tekniskt och administrativt stöd: - internt: - externt: <i>varav för konstruktion och underhåll av system för informationshantering:</i>							
Delsumma 1							
2) Stödutgifter							
a) Undersökningar							
b) Expertmöten							
c) Information och publikationer							
Delsumma 2							
TOTALT:							

6.2 Kostnadsberäkning per åtgärd för avsnitt B (för hela programtiden)⁴⁸

(Om det rör sig om flera konkreta insatser skall det för var och en av dessa redovisas detaljer som gör det möjligt att bedöma omfattning och kostnad för genomförandet).

Åtaganden i miljoner euro (avrundat till tredje decimalen)

Fördelning	Typresultat (projekt, ärenden etc.)	Antal dylika resultat Totala kostnader (sammanlagt för åren 1...n)	Genomsnittligt pris per enhet	Totala kostnader (sammanlagt för åren 1...n)
	1	2	3	4=(2X3)

⁴⁸ Närmare information finns i den separata förklaringen.

Åtgärd 1:

- Insats 1

- Insats 2

Åtgärd 2:

- Insats 1

- Insats 2

- Insats 3

Etc.

TOTALKOSTNAD

Redogör vid behov för beräkningsmetoderna.

7. KONSEKVENSER FÖR PERSONALRESURSER OCH ADMINISTRATIVA UTGIFTER

7.1 Personalbehov för åtgärden

Typ av tjänster		Personal som krävs för att förvalta åtgärden (befintliga och/eller ytterligare personalresurser)		Totalt	Beskrivning av de arbetsuppgifter som åtgärden medför
		Fast anställda	Tillfälligt anställda		
Fast anställda eller tillfälligt anställda	A B C	0,3		0,3	<i>Om så krävs kan en mer detaljerad beskrivning av dessa arbetsuppgifter bifogas separat</i>
Övriga personalresurser					
Sammanlagt		0,3		0,3	

7.2 Total budgetkonsekvens av ytterligare personalbehov

Typ av personalresurser	Belopp i euro	Beräkningsmetod*
Fast anställda	32 400	0,3 månår x 108 000 (enhetskostnad) Budgetposterna A1, A2, A4, A5 och A7.
Tillfälligt anställda		
Övriga personalresurser (ange budgetrubrik)		
Sammanlagt	32 400	

Beloppen avser totala utgifter för tolv månader.

7.3 Övriga administrativa utgifter till följd av åtgärden

Budgetrubrik (nummer och beteckning)	Belopp i euro	Beräkningsmetod
Total tilldelning (avdelning A7)		
A0701 – Tjänsteresor	5 000	Tjänsteresor motsvarande cirka 10–15 arbetsdagar per år (till NEA, IAEA och medlemsstaterna). Två möten i Bryssel per år med expertgrupper från medlemsstaterna. (Obs! Mötena kommer att ersätta de möten som hålls för närvarande.)
A07030 – Möten	20 000	
A07031 – Kommittéer vars hörande är obligatoriskt ⁽¹⁾		
A07032 – Kommittéer vars hörande ej är obligatoriskt ⁽¹⁾		
A07040 – Konferenser		
A0705 – Studier och samråd		
Övriga utgifter (ange vilka)	15 000	En rapport vart tredje år till en kostnad av cirka 45 000 euro per rapport.
– Offentliggörande av en lägesrapport om radioaktivt avfall i gemenskapen		
Informationssystem (A-5001/A-4300)		
Övriga utgifter i del A (ange vilka)		
Sammanlagt	40 000	

Beloppen avser totala utgifter för tolv månader.

⁽¹⁾ Ange vilken typ av kommitté samt vilken av de två kategorierna den tillhör.

I.	Totalbelopp/år (tabell 7.2 + 7.3)	72 400	euro
II.	Varaktighet:		Obestämt antal år
			72 400
III.	Totalkostnad för åtgärden (I x II)		per år

**PERSONALBEHOV OCH ADMINISTRATIVA BEHOV KOMMER ATT TÄCKAS AV DE MEDEL SOM
TILLDELAS GD TREN GENOM DET ÅRLIGA FÖRFARANDET FÖR
RESURSTILLDELNING**

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

8.1 Uppföljningsmetod

8.2 Planerad form och tidsplan för utvärderingar

9. BESTÄMMELSER OM BEDRÄGERIBEKÄMPNING